

NORDISKE

1 - JANUAR 2023

FORENINGEN
NORDEN
Meget mere NORDEN

Katrín Jakobsdóttir samler Island

Overblik:
Her forskes om
Norden i Norden

Mød også
Maren Uthaug,
Maria Rørbye Rønn,
Uffe Østergård,
Nadia Gullestrup
og mange flere

Velkommen til ny regering og ny generalsekretær

Her i årets første udgave af Nordiske er der grund til at byde læserne velkommen til et nyt år med store muligheder for det nordiske samarbejde. Og ikke mindst velkommen til en ny regering, derunder vores nye minister for nordisk samarbejde, Louise Schack Elholm, og udenrigsminister Lars Løkke Rasmussen, som er de to ministre, der først og fremmest skal løfte det nordiske samarbejde. Tillykke med jeres nye udfordringer.

Vi opfordrer den nye regering til at lægge en ambitiøs strategi for at udvide samarbejdet i Norden. Der er enighed i Nordisk Ministerråd om, at Norden skal være verdens mest integrerede, konkurrencedygtige og bæredygtige region. Men det kommer ikke uden handling. Yderligere skridt i retning af et styrket forsvars- og sikkerhedspolitisk samarbejde, fælles koordineret udbygning af den nordiske infrastruktur og bedre muligheder for at uddanne

sig på tværs af de nordiske grænser er blot nogle af de vigtige temaer.

Desværre rummer regeringsgrundlaget for den nye regering ikke et eneste ord om det nordiske samarbejde, ligesom den tidligere regerings udenrigspolitiske strategi overhovedet ikke nævner samarbejdet i Norden. Vores opfordring til både Louise Schack Elholm og Lars Løkke Rasmussen er derfor på anden måde at vise, at regeringen mener det nordiske samarbejde alvorligt.

Der er også grund til at byde velkommen til Karen Ellemann, som nu har overtaget jobbet som generalsekretær for Nordisk Ministerråd. Det job er krumtappen i samarbejdet mellem de nordiske regeringer.

Karen Ellemann har tidligere kritiseret arbejdet i Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd for at være for indholds-

Foto: Maria Tuxen Hedegaard

løst. Nu får hun ansvaret for at give det indhold. Fra Foreningens Nordens side bistår vi gerne med inspiration til opgaven og ser frem til samarbejdet.

Lars Barfoed
Landsformand

NORDISKE

Foreningen NORDEN

Vandkunsten 12,
1467 København K.
Telefon: 35 42 63 25,
mail: landskontoret@foreningen-Norden.dk,
www.foreningen-norden.dk

Landsformand: Lars Barfoed

Generalsekretær: Christian Lagoni

Protector:

Hendes Majestæt
Dronning Margrethe II

NORDISKE – foreningens magasin

Redaktion: Esben Ørberg,
ansvarshavende redaktør,
Telefon: 27 25 80 40,
redaktion@foreningen-norden.dk.

Grafisk tilrettelæggelse:

Pia Alø Visser, Stibo Complete.

NORDISKE udkommer i januar, april, juni og oktober.

Næste nummer omdeles fra 17. til 20. april 2023.

ISSN: 0901-4950.

Tryk: Stibo Complete a/s.

Forsidefoto: Islands statsminister Katrín Jakobsdóttir taler i den svenske riksdag under Nordisk Råds Session i 2019. Fotograf: Magnus Fröderberg, norden.org.

Medlemskab: Du bliver medlem for 305,- om året, 400,- for en husstand, 205,- for pensionist og 250,- for pensionistpar.

Skriv til os. Se vores adresse til venstre her på siden. Eller meld dig direkte ind:

www.foreningen-norden.dk/medlemsformer-og-kontingenter/

Nadia Gullestrup i debat på COP27 i Egypten med jobskabelseschefen hos ILO, José Manuel Medina Checa. Foto: Norden.org.

Norden skal fylde mere i den globale grønne omstilling

På de seneste to FN-klimakonferencer har arrangørerne på Den Nordiske Pavillon givet masser af plads til unge. Pladsen er blevet udnyttet og udbyttet er stort, lyder det fra ungdomsdelegat til FN, Nadia Gullestrup, som gerne ser, at Norden fylder mere på den globale klimascene.

Nadia Gullestrup er ungdomsdelegat til FN og forperson for Ungeklimarådet, hvilket giver hende mange muligheder for at repræsentere danske unge i forskellige beslutningsprocesser omkring klima. Det gælder både på dansk, nordisk, europæisk og globalt plan.

- I efteråret 2021 deltog jeg som ungdomsdelegat til FN på klimakonferencen COP26 i Glasgow, og nu deltager jeg på COP27 i Egypten. Mange ste-

der oplever jeg en stor interesse for at høre, hvad vi unge mener og kan byde på. Det gælder eksempelvis fra Nordisk Ministerråd og EU-Kommissionen.

EU-kommissærer er interesserede i at mødes med de unge

- Nogle af de europæiske beslutningstagere, som har været interesserede i os som unge, har været forskellige EU-kommissærer. Eksempelvis har vi

Den danske forperson for Ungeklimarådet havde mere end travlt under COP27. Her er glimt fra nogle af de mange debatter, hun medvirkede i. Blandt hendes meddebattører er FN-chefer og andre ledende energi- og klimaaktører på den globale scene. Fotos: Norden.org.

haft et møde med EUs kommissær for miljø, hav, og fiskeri, Virginijus Sinkevičius, da han besøgte Danmark, og vi var også inviteret med til et større møde med vicepræsident, Frans Timmermans. Jeg tror især, at forskellige beslutningstagere som dem er interesserede i os, fordi vi har nogle andre perspektiver på den grønne omstilling end de ældre og mere etablerede politikere, erhvervsfolk og embedsmænd.

Under COP27 i Egypten var Nadia Gullestrup og et af de andre medlemmer fra Ungeklimarådet, Elise Sydendal, aktive både i den danske pavillon og i den nordiske.

- Jeg synes, at Nordisk Ministerråd gør det godt med ungeinddragelsen, da de allerede i lang tid før konferencen tænkte unge ind og forbandt os med andre arrangører og fik os til at medvirke i en række begivenheder. Vi fik en række platforme, som vi brugte til at få opmærksomhed. Det gav en god ung stemning omkring pavillonen, hvor mange unge havde lyst til at hænge ud. Det hjalp også, at folkene bag pavillonen sikrede, at mange unge optrådte og fik plads til at komme med en opsang til de ældre, som ikke altid tager klimaproblemerne helt så alvorligt, som de burde.

Retfærdig omstilling

Nadia Gullestrup fortæller, at de unge især kastede sig over det begreb, som de kalder for retfærdig omstilling, og de har blandt andet planlagt et sideevent på Den Nordiske Pavillon om det.

- Det betyder, at alle skal være med. Unge som gamle. Ingen skal overses. Det indebærer forandringer og løsninger, der har en positiv effekt på klimaet, men omstillingen må ikke marginalisere dem, der mister deres jobfunktioner, dem der i for-

vejen er udsatte eller bliver det på grund af klimaforandringerne. Det gælder for eksempel folk i den fossile industri, som skal omstilles til at arbejde med vedvarende energi.

Hun oplever, at de nordiske COP27-deltagere er interesserede i og åbne over for input fra både hinanden og fra andre, der kommer fra andre dele af verdenen.

- Folk omkring de nordiske begivenheder på COP27 er optagede af at lære fra sig, fordi vi har så meget at byde på i Norden. Men samtidig er mange optagede af selv at lære. Der er masser af initiativer rundt om i verden, som kan inspirere os til at blive bedre. Og med åbenhed for nye projekter og mennesker bliver vidensdeling vældig konstruktiv.

Norden skal fylde mere

Det nordiske fællesskab manifesterer sig tydeligt på de globale klimakonferencer og i FN, ikke blot i den fællesnordiske pavillon. Men det er alligevel ikke nok, siger Nadia Gullestrup.

- Norden bør fylde mere i fremtiden. Vi har et unikt interessefællesskab, en fælles historie og fælles forståelse, som for eksempel giver sig udtryk i, at vi kan drille hinanden, fordi vores grundlæggende sans for humor er forholdsvis ens. Det gælder også for os unge, som er engagerede i klimaspørgsmål.

Når talen falder på nordiske forbilleder, nævner Nadia Gullestrup forfatteren Astrid Lindgren, som får æren for at være en kvindelig rollemodel, der har skabt meget mere end underholdende børnefortællinger.

- Jeg er helt sikker på, at seje Pippi Langstrømpe har påvirket mange unge i Norden. Faktisk har hele Lindgrens forfatterskab givet især unge kvinder troen på, at de gerne må stå frem, sige noget og være noget.

Hvad nytter det?

Nytter det noget med de unges engagement, når klimakonferencerne er slut og det igen bliver dagligdag?

- Desværre er omfanget af inddragelsen af unge på klimakonferencer ikke ideel, og vi fylder slet ikke

Nadia Gullestrup Christensen

Nadia Gullestrup er forperson for Ungeklimarådet, der er nedsat af Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet. Hun er udpeget af Dansk Ungdoms Fællesråd som både forperson og som en af to danske ungdomsdelegater til FN for klima og miljø. Gennem det har hun deltaget på klimakonferencen COP26 i Glasgow, Skotland, i 2021 og på COP27 i Sharm el-Sheikh i Egypten i 2022. Nadia Gullestrup er derudover en af de to første EU-ungdomsdelegater til FN, hvor hun bl.a. har deltaget i FNs generalforsamlings 3. udvalg om sociale, humanitære og kulturelle forhold i oktober 2022. Nadia Gullestrup har en bachelor i naturressourcer med specialisering i miljøøkonomi fra Københavns Universitet og hun læser nu en kandidat i miljø- og ressourceøkonomi på Københavns Universitet.

nok i selve forhandlingerne. Det er som om vi sidder omkring et børnebord, mens de voksne er til den rigtige fest inde ved siden af. Selvom vi ikke altid føler os lyttet nok til globalt, så sker der mere lokalt, eksempelvis i kommunerne. Her har bl.a. Aalborg og Holbæk nedsat et lokalt ungeklimaråd. Derudover arbejder vi også for at få indført ungeklimaråd i de andre nordiske lande.

- Et eksempel på det er, at vi som danske unge har samarbejdet med Ungdommens Nordiske Råd om, at der skal oprettes nationale ungeklimaråd i de nordiske lande, hvilket her i oktober blev vedtaget på Nordiske Råds Session, hvilket betyder, at Nordisk Ministerråd nu skal tage stilling til det.

eø

Interviewet er foretaget telefonisk under COP27.

Om at høre til – i sig selv og i Norden

Dette interview handler om 'at høre til.' Om nationalt og nordisk tilhørsforhold og om at tilhøre en minoritet. Samtalepartneren er forfatteren Maren Uthaug, som både er samisk, norsk og dansk.

Maren Uthaug er så bevidst om sine forskellige identiteter, at hun har lært sig at tage dem af og på, når det passer hende.

- Jeg er blevet ret god til at se på identitet udefra. Nu er jeg jo dansk, flyttede hertil med min søster og norske mor og hendes danske kæreste, da jeg var otte, men jeg har stor forståelse for, hvordan det er at føle sig mindre værd, som mange samer har haft god grund til.

Maren Uthaug kommer selv på faderens side fra en stor og stærk samisk slægt med mange aktive politikere, journalister og forlæggere med stor selvbevidsthed.

- For mange af dem handler alt, hvad de foretager sig, om det at være same. Jeg er selv glad for at være same. Det giver mig en urfolks-baggrund, men jeg kan også lynhurtigt tage en anden hat på.

Hvad binder samer sammen?

- Hvad binder danskere sammen? Fodbold? Det er svært at sige, men jo, samer er præget af at leve i mørke fra november til februar og stærkt lys hele sommeren. Det kan forvirre og gøre samer lidt for aktive, når lyset kommer. Lyset og mørket er jo uforenelige og har præget samernes sjæl og kultur og rytme.

Hvordan kommer urfolket til udtryk?

- Samer er sådan lidt *mañana*-agtige, en behagelig langsommelighed, som jeg kan savne. En aftale kan sagtens blive udskudt et par timer, hvis man holder frokost. Det passer mig godt. Og så er samernes beklædning af virkelig stor betydning. Der findes nærmest en særegen kofte i hver eneste dal.

Maren Uthaug's seneste roman '11%' har givet

hende en endnu større popularitet end tidligere. På Bogmessen i København i oktober sidste år var køen til hendes bogsignering længere end nogen anden. Et udtryk for at hun i den grad har skrevet sig ind på det danske marked.

Hvordan er det at være dansker, at være blevet dansker?

- En langsommelig proces! Som så mange andre børn på min alder var vennerne meget definerende for min tilværelse, men sproget var alligevel svært. Dansk ligger et andet sted i munden end norsk.

- Og så kom jeg til en by! Til Haderslev, som jo er en rigtig by, en stor by i forhold til, hvad jeg var vant til. Der var lyskryds og i det hele taget oplevede jeg en teknologisk fremtidsverden. Men jeg ejede ikke et par shorts!

Føler du dig også nordisk?

- I den grad. Jeg har et samisk ben, et dansk ben og et nordisk ben. Min kæreste og jeg tog for sjov en gentest, som viste, at jeg har inuit-blod i mig, og jeg har da også mange nordiske træk. Jeg elsker kulde, den kølige sprødhed i luften, kølige farver, lyse nætter og mørke vintre.

- Jeg kan også godt lide at tænke mig om. En slags tunghed, en eftertænksomhed som bevirker, at jeg ikke griber den første den bedste følelse. Jeg er meget lidt dramatisk. Og disse træk forbinder jeg med at være nordisk.

Du er kendt for din tegneserie i Politiken, som er en slags minimalistisk, dansk humor. Hvad er nordisk humor?

- Jeg er ikke sikker på, at der findes en særegen nordisk humor. Men det er klart, at jeg har oplevet de nordiske landes humor og kan se både forskelle og ligheder.

- Samer og nordmænd har for eksempel mange stereotype opfattelser af hinanden. Nordmændene siger, at samerne slet ikke har humor, at de er alt for nærtagende, og at de altid er fulde og kom-

mer for sent. Alle norske revyer indeholder en fuld same! Det er klart, at samerne reagerer på dette fornedrende billede, men de er bestemt ikke uden humor. Jeg, som kommer indefra, har lavet masser af grove vittigheder om samerne.

Maren Uthaug's baggrund betyder, at i Norge ser man hende som norsk og i Danmark ser vi hende som dansk. Det er noget andet med Sverige – og det har hun en forklaring på.

- Svenskerne er ikke helt så vilde med mig. Måske hænger det sammen med at jeg ikke altid tager tingene så seriøst. Jeg gør for eksempel grin med både mænd og kvinder. Hvis jeg skulle blive en succes i Sverige, skulle jeg nok tage kvinderne mere i forsvar end mændene.

I hendes gamle hjemland Norge oplever hun slet ikke den bonerthed, som hun troede var kendetegnende for nordmænd.

- Det kan såmænd godt være, at nordmænd er nationale. De elsker nationaldagen den 17. maj. De elsker deres hytter og folkedragter. Men de tager også fint imod det, som jeg bringer ind fra mine romaner. Selv når de handler om incest og nekrofil.

- Nej, det er snarere mig selv, der alligevel sæt-

ter en grænse, funderer hun og fortæller om en episode på Norges ambassade i København, hvor hun var inviteret til middag i anledning af forfatterkollega Per Pettersons nye roman, 'Mit Abruzzo'.

- På vej på toilettet så jeg et stort foto af kong Harald og dronning Sonja i hallen og tog en selfie af fotoet, hvor jeg ser fjollet ud. Meningen var at sende den til mine norske kusiner og norske venner. Men lige før jeg trykkede send, kom jeg i tvivl. Ville de forstå det uhøjtidelige i billedet? Eller ville de tage det ilde op? Det endte med, at jeg ikke turde sende det – og dumpede i min egen modenhedstest, siger Maren Uthaug, som ellers ikke i sit forfatterskab er bange for at gøre grin med hvad og hvem som helst.

eø

Maren Uthaug er kendt for sin tegneseriestribe 'Ting jeg gjorde' i Politiken. Har skrevet 10 bøger siden sin debut i 2013. Den seneste i 2022 med titlen '11%'. Hun er født i 1972 i Kautokeino, en by med godt 1400 indbyggere i Nordnorge. Halvt samisk, halvt norsk. Nu dansk. Har modtaget DR Romanprisen 2018, Otto B. Lindhardt-prisen 2019 og Læsernes Bogpris 2020.

- Hvis jeg skulle blive en succes i Sverige, skulle jeg nok tage kvinderne mere i forsvar end mændene, siger Maren Uthaug. Foto: Stine Bidstrup, Scanpix.

Venskabsbyerne genrejses i ny skikkelse

Billedet af venskabsbyforbindelser er under forandring. Tendensen går i retning af mere nytte og mindre udflugt. Vi tager til Randers, hvor borgmesteren er begejstret for udbyttet af byens by-forbindelser.

Venskabsbysamarbejdet er undertiden lidt negativt blevet udlagt som søvndyssende højtlesning og ligegyldige lysbilleder fra Jotunheimen eller fortællingen om pensionisternes bustur til folkedanserarrangement i et svensk forsamlingshus.

Men ser vi på venskabsbyforbindelserne anno 2023 er billedet et helt andet.

Her tegner borgmesteren i Randers sit nordiske venskabsbillede.

- For os er de nordiske venskabsbyer en stor gevinst – både for borgere og for ansatte. Borgerne får store oplevelser og kommunens ansatte bliver inspirerede ved at møde ligesindede, lyder det fra

en nordisk forkæmper, Torben Hansen, borgmester i Randers (S).

Torben Hansen, 57, har som folketingsmedlem i 14 år, heraf flere år som sit partis gruppenæstformand og ordfører for miljø, arbejdsmarked og energi, været landspolitisk engageret, indtil han for fem år siden overtog borgmesterkæden i Randers. Men han har været stærkt lokalt - og nordisk - forbundet hele sit liv.

Første nordiske oplevelse som 17-årig

- For 40 år siden var jeg ung i DSU og med på en tur til vores svenske venskabsby Västerås, hvor vi boede i private hjem. Det var en stor oplevelse og jeg knyttede venskaber, som holder den dag i dag.

Derfor er Torben Hansen da også varm fortæller for de spor, som venskabsbyerne kører på i Randers i dag. Ikke mindst fordi han selv har oplevet, at der er andet og mere end det personlige, menneskelige udbytte af venskabsbyforbindelserne.

- Kammeratskaberne og venskaberne er ubetalelige og giver et stærkt livsindhold. Men rent administrativt og produktivt er der også meget at hente. Det oplevede jeg i Västerås i Sverige, som er i gang med at omdanne et gammelt havneområde til beboelse og civilt liv. Akkurat som vi er det, idet vi flytter erhvervshavnen længere østpå mod havet. Derfor tog jeg til Västerås for at se på deres byudvikling. Hvad er forhindringerne, hvordan klarer de parkering, kollektiv trafik og det gode byliv.

Unge fra Randers' fire venskabsbyer samlet til det årlige NOVU-stævne foran Niels Ebbesen-statuen i Randers.

Torben Hansen på den blå bro, der går over Gudenåen i Randers. Foto: Lasse Olsson.

Randers Kommune har udarbejdet en udviklingsplan og fundet en strategisk partner, der skal stå for udbygning af en helt ny flodby, som har lighedspunkter med Västerås, men som det tager et par årtier at få på plads.

Erfaringer flyder frit

- Det handler om at suge til sig af gode ideer i tide. I Randers er det vores mål at bygge en by i byen med masser af natur, spændende byrum og lys, luft og tæt til fjorden. Vi ligger jo lige der, hvor Danmarks største å bliver til fjord, og det skal vi udnytte. Akkurat som Västerås, som også ligger ved søen – godt 100 kilometer vest for Stockholm.

Randers har fire nordiske og en polsk venskabsby. Det er Västerås i Sverige, Ålesund i Norge, Lahti i Finland, Akureyri i Island og Jelenia Góra i Polen. Sidste år mødtes borgmestrene i Lahti og til april kan Randers fejre sit 75-års-venskabsbyjubileum, når byerne mødes i Ålesund.

I anledning af samtalen med Nordiske har borgmesteren fundet en gæstebog frem fra det første

venskabsbymøde i Randers i 1948 og senere atletikstævne i Västerås samme år.

Foreninger nyder godt af rejsepenge

- I dag har vi en pulje, hvorfra idrætsforeninger, foreninger og skoler kan få dækket en del af deres rejseomkostninger. Det har stor betydning for unge at opleve samvær med andre unge fra Norden, fortæller Torben Hansen og fremhæver den særlige udveksling, NOVU, som hvert år giver 20 unge fra hver af de fem venskabsbyer mulighed for at blive udvekslet på samme tid – og mødes i fællesskab. I år i Akureyri.

Det mest ambitiøse og banebrydende venskabsbyprojekt for Randers er imidlertid Norsamby, en stor årlig konference for ansatte i de fem nordiske venskabsbyer, som arbejder med dagtilbud for 0-6-årige. Her er det ikke bare cheferne, men også masser af pædagoger i institutionerne, som deltager og bliver inspireret af nye metoder og erfaringer samt forskningsmæssige landvindinger.

- Konferencerne er ikke bare oplæg i plenum,

Torben Hansen-selfie fra en af sine utallige Nordenrejser, her på klipperne med Stockholms Rådhus i baggrunden.

men også besøg ude i institutionerne. Det fantastiske er jo, at vi i Norden både er så ens – og så forskellige. Netop derfor har vi så meget at give hinanden og netop derfor får vores pædagoger så meget ud af mødet med nordiske kolleger.

Venskabsbykæden, som står for Norsamby og NOVU, indeholder også et årligt møde for borgmestre og kommunaldirektører. Her har kommunernes topledelse et frirum til at drøfte offentlig ledelse, byudvikling, klima mm.

Kommunens udgifter til venskabsbysamarbejdet er fordelt over mange aktiviteter og borgmesteren

regner med, at kommunen i alt bruger et par hundrede tusinde kroner om året på samarbejdet.

20 år på samme feriested i Sverige

Randers-borgmesteren er en stor tilhænger af Danmarks europæiske samarbejde, både inden for og uden for EU, men personligt holder han altid sine sommerferier i det nordiske – og er naturligvis selv medlem af Foreningen Norden. De seneste 28 år har han og familien været på sommerferie i Norden hvert år.

- Vi veksler mellem sommerhus eller telt i Norge, Sverige eller Danmark og er kommet samme sted i Sverige gennem 20 år. Jeg har fået et livslangt forhold til naturen i de tre lande, fortæller Torben Hansen, som også har været med til at sikre, at en gammel juletræstradition kan fortsætte under nye former.

- Ved juletid har vi i mange år sendt et stort og flot juletræ med skib fra Randers til vores venner i Akureyri i Island. Men miljøbelastningen, der er forbundet med transporten af juletræet gør, at vi nu i stedet planter træer til gavn for klimaet og for at markere venskabet. I Randers har vi plantet træ i Klørupskov ved Over Hornbæk og på samme måde planter Akureyri træer i en lille markeret skov, de kalder Randers-lunden, siger Torben Hansen. eø

Dialog betaler sig

Foreningen Norden i Randers-Langå er aktiv i venskabsbysamarbejdet, selvom kommunen en overgang havde svært ved at se fordelene ved foreningens involvering i den store venskabsuge for unge.

Hver måned mødes Foreningen Norden-repræsentanter fra Randers' fire nordiske venskabsbyer for at planlægge bidrag til ungdomsugen, NOVU, og drøfte andre samarbejdsprojekter. Møderne foregår online, men det gør dem ikke mindre vigtige, lyder det fra lokalformanden i Randers-Langå, Hanne Maja Christiansen.

- Det er meget værdifuldt at tale sammen og se hinanden. Møderne har især under corona fastholdt vores nordiske udsyn og samarbejde, siger lokalformanden, som dog på et tidspunkt måtte i debat med kommunen, fordi der blev stillet spørgs-

mål ved formålet med Foreningen Nordens deltagelse.

- Vi havde svært ved at se fornuften i at ekskludere Foreningen Norden fra kommunens væsentligste nordiske aktivitet. Vi repræsenterer jo en folkelig forankring med dybe mellemfolkelige rødder og har egne arrangementer under ungdomsugen. Vi fik da også en fin drøftelse med både embedsmænd og politikere, som begge parter lærte noget af, og i dag har vi et fint samarbejde med god respekt for hinanden, siger Hanne Maja Christiansen.

Nyt syn på venskabsbyerne

Der skal ikke mange penge til, når det handler om at udvikle og fastholde kommunernes venskabsbyforbindelser. Det handler nemlig i høj grad om at dele erfaringer kommunerne imellem, erfaringer som direkte kan effektivisere opgaveløsningerne.

Måske er det derfor, at der er tegn på en ny udvikling, som i højere grad er båret af kommunale politikere og administrationer, men hvor Foreningen Norden stadig spiller en væsentlig rolle.

Vi undersøger tendensen i denne artikelserie, som begyndte med Randers på de disse sider og fortsætter i næste nummer.

Som det fremgår af erfaringerne fra Randers, handler det for kommunen i høj grad om at se på *best practices* i andre lande. Det er jo ikke nødvendigvis sådan, at de danske kommuner er de bedste på alle områder, lyder det fra Foreningen Nordens generalsekretær Christian Lagoni.

- Særligt i de nordiske lande vil der være meget at hente ved at være helt åben om løsningerne. Ganske enkelt fordi de nordiske kommuner har meget til fælles. Jeg tror bestemt, at mellemledere fra to venskabsbyer på udveksling vil få erfaringer med hjem, som kan udvikle og effektivisere den kommunale administration.

- Inden for det lokale demokrati- og forvaltningsområde, såvel som inden for de sociale, uddannelsesmæssige, tekniske og kulturelle områder, er der et stort sammenfald af interesser i Norden, idet disse områder er præget af en høj grad af ensartet samfundstænkning. Områder som folkeskole, daginstitutioner og ældrepleje er jo nogle af de store budgetposter, og her vil man både kunne udvikle og rationalisere ved at kigge hinanden over skulderen, vurderer Lagoni. eø

Nordiske venskabsbyer – historisk rids

Af Jørgen Thomsen

Da politikere, erhvervsfolk og intellektuelle i 1919 stod bag dannelsen af Foreningen Nordens danske afdeling, var der i mangt og meget tale om en elitær forening. Der var ikke tænkt på lokalafdelinger, men allerede få år senere begyndte lokalforeninger at titte frem med Helsingør som den første i 1926. Da var der allerede påbegyndt et årligt samarbejde mellem skåninger og sjællændere med udgangspunkt i Helsingør og Helsingborg, og i begyndelsen af 1930'erne var der tilsvarende lokale møder mellem grupper fra Stevns og Skåne.

Det var imidlertid først i 1939, at den første venskabsbyforbindelse blev oprettet – og i den forbindelse var en gruppe svenskere fra Uddevalla i juni 1939 på besøg i Thisted. Derfor var det også i Thisted, at man i juni 1989 markerede 50-året for venskabsbytankens første realisering med en større festival.

2. verdenskrig satte i første omgang en masse hindringer op for etablering af flere venskabsbysamarbejder, men til gengæld betød krigen, at den danske afdeling af Foreningen Norden fik mange flere medlemmer og flere lokalforeninger, og medlemstallet fortsatte med at vokse, til det nåede et toppunkt i 1961, mens antallet af lokalforeninger nåede sin kulmination med 146 i 1964-65.

En rigtig stor del af udbygningen af venskabsbysamarbejderne hang i disse år sammen med den indre vækst i Foreningen Norden. Og en opgørelse fra 1960 viste, at der da var 152 venskabsbyforbindelser med Sverige, 108 med Norge, 100 med Finland og 11 med Island. Tallene afspejlede i et land med 68 købstæder og syv handelspladser – og 1300-1400 kommuner – at det første og fremmest var i byerne og i forstæder med egne lokalforeninger, at Foreningen Norden fik held med at få etableret officielle

venskabsbyforbindelser, mens det på denne tid var usædvanligt, at noget sådant gjaldt for de typiske danske sognekommuner.

Kommunalreformen, der kulminerede med den store sammenlægning i 1970, gav visse udfordringer, for mange steder blev forstæder indlemmet i de gamle købstadskommuner, som så ofte måtte vælge, om det var købstadens eller forstædernes venskabsbyforbindelser, der skulle fortsætte.

Ved udgangen af 1992 havde 187 danske kommuner en eller flere nordiske venskabsbyforbindelser – på den tid var der 275 kommuner, så mange af de større kommuner, der var blevet dannet tilbage i 1970, var nu kommet med på vognen – og samtidig påtog kommunerne sig en del af det arbejde med f.eks. udvekslingsrejser, som lokalforeningerne tidligere havde stået for alene eller sammen med deres respektive kommuner. Det folkelige islæt i venskabsbyarbejdet holdt ikke lige godt stand alle steder, og man var tidligt i Foreningen Norden opmærksom på faren for, at venskabsbysamarbejdet udartede til 'en udveksling af byrådsmedlemmer

eller sognerådsmedlemmer, der rejste på besøg hos hinanden'.

Helt frem til årtusindskiftet blev der stadig oprettet nye venskabsbyforbindelser i Norden, og i årsberetningen for 2004 skilte man med, at godt 200 danske kommuner da havde en eller flere nordiske kontakter. Mange kommuner var da for længst også begyndt at knytte venskabsbånd til byer i ikke-nordiske lande, men ikke mindst efter ændringerne i den kommunale struktur omkring 2006 har venskabsbyarbejdet i Norden noteret et tydeligt tilbageslag. Så vidt jeg kan bedømme foreligger der ikke præcise opgørelser over antallet af fungerende venskabsbyforbindelser i Norden. I årsberetningen for 2011 kan man se, at KL i 2008 lavede en opgørelse, der fortalte, at de nye (98) kommuner da havde 523 venskabsbyer, hvoraf ca. 60 pct. var nordiske.

Jørgen Thomsen er fhv. stadsarkivar i Odense og forfatter til den historiske del af Foreningen Nordens 100-års jubilæumsskrift i 2019.

Det er præcis 100 år siden, at den norske skibsreder, senere statsminister Mo-winckel formulerede udtrykket 'Kendskab giver venskab,' som senere er blevet undertitel for mange af Foreningerne Nordens aktiviteter. Billedet er fra Nakskov-afdelingen i 1957, som har besøg af damekoret fra finske Varkaus. Her sammen med husmoderforeningens kor på herregården Pederstrup.

Det nordiske tv-guldæg

DR er presset af både politisk besluttede besparelser og store internationale streamingtjenester, men har uden større opmærksomhed udviklet et sandt guldæg i form af Nordvision. Vi møder generaldirektøren, som er mere nordisk end de fleste.

Som de fleste andre virksomheder ofrer DR ikke mange ressourcer, uden at der er nogenlunde sikkerhed for gevinst. Heller ikke når det gælder Nordvision, som er en tv-udmøntning af 60 års nordisk kulturfællesskab mellem de nordiske public service-virksomheder.

Det helt særlige ved Nordvision er, at investeringen i fællesskabet kommer flerdobbelte tilbage, lyder det fra DR-generaldirektør Maria Rørbye Rønn, da Nordiske møder hende på det glasbeklædte chefkontor i DR Byen med udsigt over Amager Fælled og et stort kontorlandskab, der myldrer med medarbejdere. Hendes begejstring for Norden og Nordvision er svær at skjule.

- Vi får simpelthen mere ud af vores ressourcer ved at samarbejde, hvad enten vi lægger arbejdstimer eller penge i puljen. Det nytter i den grad! Hele hemmeligheden bunder i, at vi udnytter en unik sprogstamme og et enestående kulturfællesskab mellem lande, som i den grad genkender hinanden.

Erfaringer og indhold

Rørbye Rønn siger, at samarbejdet har to sider.

- Den ene side handler om at dele erfaringer i almindelighed, den anden om at dele indhold i særdeleshed. Erfaringsudvekslingen foregår på alle områder og niveauer. Generaldirektørerne mødes to gange om året og vi træffer faktisk også beslutninger. Men der er også faste møder mellem it-folk, jurister, økonomimedarbejdere og strategifolk.

- Indholdssamarbejdet er stort og stærkt, naturligvis især på tv-området, hvor vi jo kan tekste – i modsætning til radio. Vi samarbejder på alle områder; børn, unge, fakta, sport, nyheder og drama. I en tid med stadig større international konkurrence er det simpelthen nødvendigt, at vi små beslægtede lande med stramme budgetter

- Vi stiller den viden, vi har, til rådighed, uden at der er en krone mellem os. Sådanne produktioner giver os en samlet nordisk styrkeposition, siger Rørbye Rønn om et nyt stort samarbejde med SVT, der bygger på erfaringer fra 'Historien om Danmark.' Foto: Bjarne Bergius Hermansen, DR.

samarbejder. Nødvendigheden og frivilligheden forenes i kraft af 60 års forbilledlig erfaring fra nordisk samarbejde.

På spørgsmålet, om det nordiske samarbejde kan bruges i andre dele af verden, er Maria Rørbye Rønn ikke så sikker.

- I EBU, det europæiske broadcast-samarbejde, er de misundelige på vores system i Nordvision, som vi da bestemt heller ikke vil slippe, netop fordi det bygger på, at vi forstår hinanden, kender hinanden, har ensartede sindelag og frem for alt tillid til hinanden.

Tillid betyder alt for at indholdssamarbejdet fungerer, ikke mindst på dramaområdet, lyder det fra generaldirektøren.

- Vi lægger jo penge på forhånd og stoler på, at for eksempel SVT kan producere noget fantastisk. Ligesom de andre stoler på, at når vi siger Carmen Curlers, ja, så bliver det af høj kvalitet, som er værd at se i hele Norden. Tilliden er afgørende for at samarbejdet på dramaområdet overhovedet kan lade sig gøre. Fordelen for både os og publikum er åbenbar; vi har kun råd til få store produktioner, men ved at pulje kræfterne giver vi adgang til meget mere indhold.

- Gennem samarbejdet har vi udviklet en styrkeposition omkring det nordiske i vores respektive streamingtjenester, som de store internationale tjenester ikke kan kopiere. Det er en særlig position, vi kan stå på med det bedste nordiske drama og børne-tv, som er helt unik, siger Maria Rørbye Rønn.

Bamse og Kylling gik ikke an i Sverige

Det er vel ikke altid, at udsendelserne slår an i de andre lande?

- Nej, især på børneområdet må vi sande, at der trods alt er forskelligheder, hvor de kulturelle særegenskaber træder frem. Jeg husker især Bamse og Kylling, som alle jo elsker, men i Sverige og Norge slog de slet ikke an. Bamse stjæler jo for eksempel fra Kylling og det opfattes nærmest som ondskab i Norge og Sverige, hvor vi i Danmark ikke hælder så meget til at være korrekte og belærende. Det handler om forskel i tone og humor.

Ikke desto mindre samarbejder de nordiske stationer på livet løs – også på børneområdet, hvor det nye B14-samarbejde fremover sikrer børn og unge 14 nye dramaserier om året. Dette samarbejde supplerer det eksisterende N12, som er et samarbejde om voksen-drama.

N12 resulterer i år blandt andet i en stor norsk

dramaserie baseret på Gro Harlem Brundtland. Serien 'Power Play' er den utrolige historie om en ung læge og mor til fire, som formåede at vinde over benhårde mandlige politikere for i 1981 at blive den første kvindelige statsminister i Norge.

Samarbejdet i fremtiden

Hvordan tegner de kommende års samarbejde i Nordvision sig? Hvilke udfordringer venter?

- Vi står i en brydningstid, hvor public service nok har en stærk position, men vi er samtidig under pres om opmærksomhed, om brugernes tid. De store streamingtjenester buldrer jo frem og vi risikerer at blive valgt fra. Derfor er Nordvision et uundværligt bolværk mod at blive løbet over ende.

Maria Rørbye Rønns andet modsvar over for streamingtjenesterne er samarbejde om koncepter og formater. Det bedste eksempel hidtil er 'Historien om Danmark' fra 2017, en serie på ti afsnit om Danmark fra stenalderen til moderne tid med skuespilleren Lars Mikkelsen som gennemgående figur. Serien blev blandt andet i dagbladet Informa-

tion betegnet som det bedste argument for public service og en nærmest umulig opgave: 'Historien om Danmark er ikke elitens historie, hverken den politiske, økonomiske eller kulturelle. Den er et vellykket forsøg på at fortælle det almindelige menneskes historie', skrev avisen.

Dansk eksport af viden

'Historien om Danmark' smitter nu af i Sverige, hvor SVT til efteråret har premiere på sin største historiske investering nogensinde i form af en ti timer lang dokumentarserie - fra fortid til nutid om begivenheder og mennesker. Sveriges historie handler om alt fra 'storslået fremgang til dybeste forfald', som det lyder fra SVT.

- 'Historien om Danmark' var et nybrud alene i omfang og forbrug af ressourcer, og vi har arbejdet tæt sammen med SVT om deres nye, store historiske satsning. Vi stiller den viden, vi har, til rådighed, uden at der er en krone mellem os. Sådanne produktioner giver os en samlet nordisk styrkeposition, lyder det fra Rørbye Rønn.

Sprog som barriere?

Generaldirektøren har selv et nært forhold til Sverige og hun begræder, at engelsk fylder mere og mere.

- Der går noget nærhed tabt og vi glider lidt fra hinanden, når vi slår over i engelsk. Jeg er selvfølgelig så heldig stillet, at jeg lærte svensk fra barnsben, og det har jeg haft stor glæde af hele livet - også rent arbejdsmæssigt, da jeg arbejdede i Kulturministeriet og nu også i DR

Maria Rørbye Rønn er datter af en svensk mor og en dansk far, som mødte hinanden i New York. Hun voksede op i Danmark, men den svenske forbindelse er aldrig forsvundet og hun har stadig forbindelse med mostre og kusiner i Sverige.

- Jeg har haft stor glæde af svenske kulturpersonligheder som Ingmar Bergman og Astrid Lindgren. Jeg elskede svensk børne-tv og kan stadig nynne flere af kendingsmelodierne. Derfor er jeg også så glad for sproget, siger Maria Rørbye Rønn

eø

Serien 'Broen' er blot en af mange tv-produktioner, som er skabt i nordisk samarbejde. Her ses Maria Rørbye Rønn ved premierereceptionen sammen med svenske Sofia Helin, som spiller Saga Norén og danske Thure Lindhardt, som spiller efterforsker Henrik Sabroe. Foto: Bjarne Bergius Hermansen, DR.

Liv i Letbanen

På en ellers grå tirsdag midt i december satte Foreningen Norden i Odense gevaldigt liv i de rejsende på Odense Letbane. Hele 21 piger, med luciabrud Clara Kielberg i spidsen, underholdt passagererne med sange hele vejen fra Hjallesø til Tarup og retur. Også for de mange ventende letbanegæster på stationerne udløste pigekorets optræden smil og klap og står det til Foreningen Nordens Odense-formand Svend Tychsen, der havde tilrettelagt arrangementet i samarbejde med Odense Letbane, er der nu grundlagt en ny lokal Lucia-tradition.

Selvom Lucia var en siciliansk helgeninde, fejres Lucia primært i de nordiske lande på sin helgen-

dag, som er den 13. december. Måske fordi lysets tilbagevenden altid har spillet en stor rolle nordpå. I det gamle kalendersystem - det julianske - var Lucia-natten nemlig årets længste nat. Dengang fejrede hele Norden Lucia.

Foto: Michael Bager, Fyens Stiftstidende.

eø

Stævne med tyngde

Foreningen Nordens tillidsfolk på hæsblæsende tur gennem uddannelse, arbejdsmarked, beredskab og kommunikation.

Omkring 80 bestyrelsesmedlemmer fra mange af Foreningen Nordens 90 afdelinger havde travlt med at debattere og blive klogere, da de mødtes til tillidsmandsstævne i Vejle i november. Programmet var stramt og bredt; uddannelse, arbejdsmarked, beredskab og kommunikation.

Uddannelsesområdet blev varetaget af skole-, kultur- og uddannelseschef Thomas Henriksen fra Norden i Skolen, som drives af Foreningerne Norden. Efter Henriksens oplæg fik han forsamlingen til i gruppearbejde at svare på spørgsmål som: Hvordan mener I bedst, at vi kommer ud til skolerne og skaber forankring? Hvad har I brug for lokalt? Hvilken projekter er spændende/relevante?

Det nordiske arbejdsmarked blev – i store træk – gennemgået af projektleder i Nordjobb, Morten Fabricius Meyer, som kunne oplyse, at der er omkring 115.000 mennesker som bor og arbejder i et nordisk naboland.

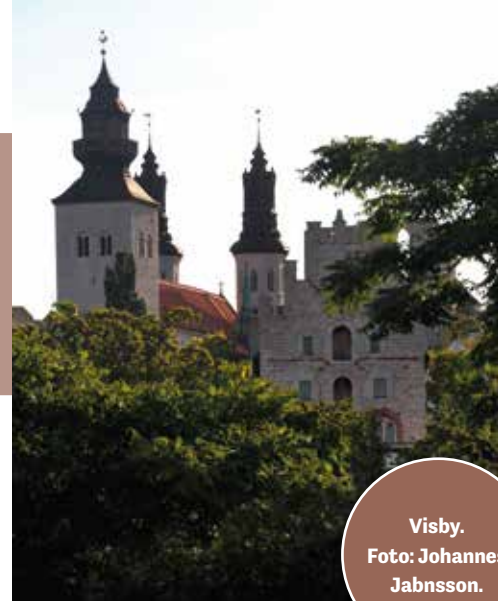
Nordisk beredskabssamarbejde er netop udpeget til at være et af Foreningen Nordens fokusområder i de kommende år og i den anledning var Beredskabsstyrelsens vicedirektør, brigadefører Peter Kragh, inviteret til at berette om det danske beredskab i en nordisk kontekst.

Endelig fik deltagerne lejlighed til at høre resultatet af flere måneders internt arbejde i Foreningen Norden med at udvikle og formulere en strategi, der skal sikre foreningen bedre synlighed og gennemslagskraft i offentligheden. Esben Ørberg, redaktør af Nordiske, stod for oplægget om synlighed og kommunikation.

eø

Rejs i Norden

– med Foreningen Norden

Visby.
Foto: Johannes
Jabnsson.

Sønderborg/Gråsten, Foreningen Norden

Kalmar, Øland og Karlskrona, bustur,

5. – 10. juni 2023

Besøg Småland, Kalmar slot og by, Eketorps Borg og Sollidens slotshave, og verdensarvsbyen Karlskrona.

Mandag den 5. juni

Opsamling om morgenen. Herefter kørsel mod Roskilde, hvor vi spiser vores medbragte madpakke og besøger Roskilde Domkirke, hvor bl.a. Margrethe d.1 hviler. Herefter kører vi til Växjö, hvor vi overnatter på Hotel Quality Royal Corner.

Tirsdag den 6. juni

Efter morgenmaden pakker vi bussen, og har nu lidt tid til selv at udforske Växjö. Bl.a. kan nævnes den smukke domkirke, parken omkring og det dejlige område ved Växjøsøen. Sidst på formiddagen kører vi til Grönåsen elg og landdyrspark, hvor vi også får frokost. Dernæst går turen til det verdensberømte glasværk Kosta Boda, hvor vi afslutter besøget med Hyttsill: Smålandske retter tilberedt i glas ovnene, med lokal underholdning. Herefter kører vi til Kalmar og overnatter på First Hotel Witt.

Onsdag den 7. juni

Efter morgenmaden er der lidt tid til selv at udforske Kalmar, og hotellet ligger tæt på Domkirken. Kl.11 får vi en guidet by rundvisning. Vi finder selv noget frokost i byen, inden vi om eftermiddagen sammen besøger Kalmar slot, hvor vi får en guidet rundvisning, og et indblik i den historie som er så afgørende for vores nutid.

Torsdag den 8. juni

Efter morgenmad på hotellet, kører vi sammen med en guide til Öland, hvor vi ser Eketorps Borg, en ringborg som omkranser en fortidsby med rekonstruerede huse fra jern- og middelalder. Vi kører gennem den helt unikke natur, og hvis vi er heldige, blomstrer orkidéerne endnu. Efter fælles frokost besøger vi Solliden Slotspark, som Dronning Victoria har skabt. Slottet

er det svenske kongehus' sommerresidens, og vores Dronning Ingrid har holdt mange ferier her som barn.

Fredag den 9. juni

Efter morgenmaden på hotellet, pakker vi bussen og kører mod Karlskrona som er på UNESCO's Verdensarvsliste. Byen befinder sig på flere øer i skærgården, og vi får en "cruise" i skærgården og ellers tid til selv at opleve den smukke by. Frokost på egen hånd. Overnatning på Scandic Karlskrona.

Lørdag den 10. juni

Vi pakker bussen til hjemrejsen efter morgenmaden, og herefter kører vi til barokslottet Övedskloster. Efter frokost går turen mod Als over de mange smukke broer.

Pris:

Kr 5.995,- i dobbeltværelse

Enkeltværelse kr.7.295,-begrænset antal

Tillæg for ikke medlemmer: kr. 500,-

Enkeltværelse + enekahyt: kr. 10.495,- (begrænset antal).

Tillæg for ikke-medlemmer: kr. 500,-

Tillæg for ikke-medlemmer: kr. 500,-

Prisen dækker: bustransport i 4 stjernet bus, overnatning aftenmad og morgenmad på hoteller.

Arr.: Foreningen Norden i Sønderborg/Gråsten med hjælp fra Nordic Tours i Århus. Vi rejser i en moderne langtursbus.

Tilmelding: Jette Langballe 5194 8549* jlangballe6@gmail.com
Anna Birgitte Gautie 2164 6241* annabirgitte@gautier.dk
Indbetaling af depositum kr. 2.000 straks efter tilmelding på Danske Bank konto nr.: 9570 13342253 - Husk navn på indbetaling

Opsamlingssteder: Fynshav, Augustenborg, Ulkebøl, Høruphav, Sønderborg, Gråsten, Rødekro.

Brønderslev, Foreningen Norden

Samsø

3 DAGES miniferie med ophold på Skanderborghus Hotel.FRA mandag den 12. juni til og med onsdag den 14. juni 2023.

PRIS pr. person kr. 2400,- inkl. halvpension. Tillæg for eneværelse kr. 600,-

PROGRAM:

Dag 1 09.00 Kørsel til frokost i Dollerup Bakker (madpakke). Kørsel til kaffe & wienerbrød (bussen) ved Himmelbjerget. Kørsel til Den genfundne Bro ved Vestbirk nordvest for Horsens. Kørsel til 2 dages ophold på Hotel Skanderborghus. 19.00 Middag på hotellet.

Dag 2 Efter morgenmaden kører vi til færgehavnen i Hou. Med færge til Samsø – havnen i Sælvig. Med guide rundt på øen. Bus-frokost og Bus-kaffe. Midt på eftermiddagen med færgeren retur til Hou. 19.00 Middag på hotellet.

Dag 3 Efter morgenmaden er der reserveret en sejltur på Skanderborg sø. Herfra videre til havnen i Ebeltoft, hvor dagens frokost serveres. Midt på eftermiddagen kører vi nordpå – hjem til Brønderslev. Retur Brønderslev kl. 17.30.

PRIS

Kr. 2400,- pr. pers. i delt dobbeltværelse. Tillæg for eneværelse kr. 600,-,

PROGRAM

Henvendelse til Else Marie Pedersen, telefon 2173 8016 og/eller Just Justesen, telefon 6049 1651 eller mail fonager.just@gmail.com. Sidste frist er 12. april 2023.

Skanderborghus
og Nordby Bakker
på Samsø. Foto:
Jeanette Philipsen,
VisitSamsø.

Brønderslev, Foreningen Norden

København og nordlige Sjælland

4 DAGES busrejse tilrettelagt for Foreningen Norden i Brønderslev

AFREJSE tirsdag den 10. oktober 2023 fra Brønderslev, Aalborg og Støvring.

PRIS kr. 3900,- pr. person i dobbeltværelse inkl. halvpension. Eneværelse + kr. 675,- (max 6).

4 dages miniferie giver os tid til oplevelser i det klassiske København og det nordlige Sjælland ved det skønne Frederiksborg slot & slotspark i Hillerød, slotsparken i Fredensborg, samt i forbindelse med udrejsen at besøge Roskilde Domkirke og Jægerspris slot i forbindelse med hjemrejsedagen.

PROGRAM kan rekvireres ved henvendelse til Jytte Andersen, Brønderslev, tlf. 3066 2143 eller til Just Justesen, Støvring, tlf. 6049 1651 – mail fonager.just@gmail.com

Hanstholm, Thy & Vestjylland

28. – 31. august 2023

1.dag: Koldkrigsmuseet REGAN Vest – Hanstholm.

Tidlig afgang fra Busterminalen ved Slagelse station og via Caspar Brands Plads i Korsør mod Himmerland med pause undervejs. I Rold Skov besøger vi, efter en let frokost, Koldkrigsmuseet REGAN Vest. En guide tager os med rundt i bunkeren. Efter besøget kører vi til Thy og Montra Hotel Hanstholm.

Tirsdag den 29: Det Nationale Testcenter for Store Vindmøller – Nationalpark Thy.

Efter morgenmaden besøger vi Det Nationale Testcenter for Store Vindmøller og får på en guidet tur hele historien om vindmøllernes udvikling og betydning for den grønne omstilling. Efter besøget kører vi tilbage til Hanstholm, hvor der er frokost på egen hånd.

Om eftermiddagen er der en guidet bustur i Nationalpark Thy med flere stop undervejs, så vi ser og mærker kystlandskabet med klitter, klitheder, søer og plantager.

Onsdag den 30: Bunkermuseum Hanstholm – Fossil- og Moler-museet.

Efter morgenmaden en rundtur på Hanstholm havn, Danmarks største indenfor konsumfiskeri. Derefter besøg på Bunkermuseum Hanstholm, Nordeuropas største befæstningsanlæg fra 2. verdenskrig. Videre til øen Mors, hvor vi får frokost. På Mors besøger vi Fossil- og Molermuseet, med de mange dane-kræfund. På vejen tilbage ser vi den store Hanklit.

Torsdag den 31: Thyborøn – Bovbjerg Fyr – Strandingsmuseum St. George.

Efter morgenmaden, kører vi til Agger, og tager færgen til Thyborøn, hvor vi ser Mindeparken for de 9000 søfolk, der omkom i Jyllandsslaget i 1916. Mindeparken er skabt af kunstneren Paul M Cederdorff. Videre sydpå til Bovbjerg Fyr, hvor vi får frokost. Derefter fortsætter vi til Thorsminde og Strandingsmuseum St. George. På museet formidles historien om strandinger og forlis på den jyske vestkyst og i Vesterhavet. Vi forlader Vestkysten, og gør et lille stop ved Tvindmøllen, der i 1978 var verdens største. På hjemturen får vi en kaffepause ved Jelling Monumenterne – der siden 1994 har været en del af UNESCOs Verdensarv. Videre mod Sjælland med hjemkomst i løbet af aftenen.

Afrejse: Mandag den 28. august / **Hjemkomst:** Torsdag den 31. august 06.30, Slagelse Busterminal, 19.30 07.00, Korsør, Caspar Br. Plads, 19.00

Pris: Kr. 4.899,- pr. person i dobbeltværelse • Tillæg enkeltværelse: kr. 799,-

Inkl. I prisen:

- Busturen i 4-stjernet turistbus
- Færgeoverfarter
- 3 x overnatninger
- 3 x aftensmad
- 3 x morgenmad
- 3 x Frokost
- Entré og rundvisninger.

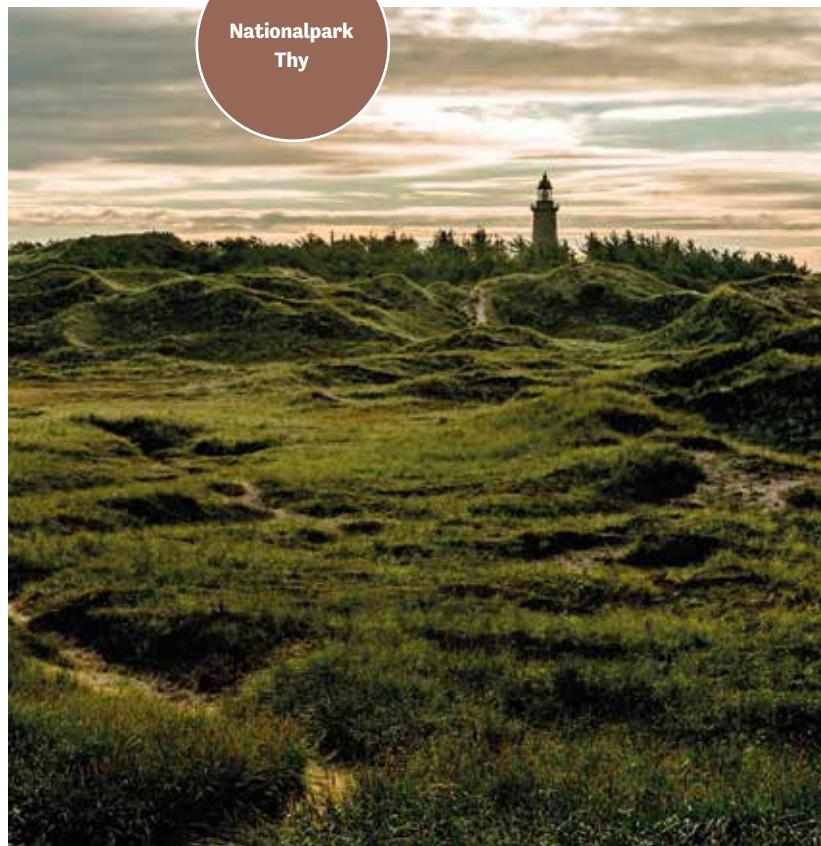
Tilmelding

Tilmelding til VIKINGBUS 70 20 18 47, senest den 1. maj eller på www.vikingbusrejser.dk/norden, Mrk.: "Foreningen NORDEN, Slagelse".

Betaling

Depositum kr. 500,- + evt. afbestillingsforsikring opkræves kort tid efter tilmelding. Læs mere på www.norden-slagelse.dk

Nationalpark
Thy

Oplev 21 øer på 5 dage

Danmark har 1.419 øer. Af dem har 443 et navn og 72 er beboede. Langt de fleste af os har kun besøgt et fåtal af øerne, men nu giver Søren's Rejser mulighed for at stifte bekendtskab med adskillige af de mere ukendte – både større og små. Flere af øerne er forbundet med fastlandet via dæmning eller bro. Andre må man sejle til. Der er lagt op til 5 forrygende dage – spækket med indtryk.

1. dag – Alrø og Samsø

Efter opsamling kører vi sydpå til turens første ø, Alrø i Horsens Fjord, med 161 indbyggere. En dæmning forbinder den med fastlandet. Alrø, der er 7 km lang og 5 km bred med højeste punkt 15 m over havets overflade, er et selvstændigt sogn i Hads Herred og var en selvstændig sognekommune indtil kommunalreformen i 1970. Her er det tid til kaffepause og det medbragte rundstykke. Vi sætter kursen mod Hou, hvor Samsøfærgen venter. På Samsø stiger den lokale guide på bussen,

og under køreturen vil han fortælle om øen og dens historie. Midt på dagen holder vi ind til Flinch's Hotel i Tranebjerg, får en god frokostbuffet og kører derefter til Nordby. Sidst på dagen bliver vi indkvarteret på Flinch's hotel i Tranebjerg og mødes senere til aftenmad.

2. dag – Samsø, Reersø, Enø, Gavnø, Sjælland og Masnedø

Vi pakker bussen og siger farvel til Samsø for at tage med færgen til Kalundborg, under overfarten er der morgenbuffet. Nu går turen til Reersø, kendt for sine mange fredede og bevaringsværdige gårde fra 1700-tallet. Her nyder vi også vores frokostpakker og fortsætter til Gavnø, der først og fremmest associeres med Gavnø Slot, kendt tilbage fra 1200-tallet. Vi kører sydpå over Masnedø, som er hjemsted for Masnedøfortet, et kystbefæstningsanlæg opført 1912-15 til bevogtning af forbindelsen mellem Sjælland og Falster. Vi overnatter på Hotel Falster i Nykøbing.

Nordby Hede
på Samsø. Foto:
Jeanette Philipsen,
VisitSamsø

3. dag – Møn, Nyord, Bogø, Farø, Falster, Lolland, Tåsinge, Siø og Fyn

Efter morgenmaden går turen over Frederik IX Bro til Lolland, gennem Guldborgsundtunnelen til Farøbroerne og over Sydsjælland til Dronning Alexandrines Bro til den lille ø Nyord nord for Møn. Vi fortsætter til Møn og standser ved Liselund Slot for at spadsere en tur i den romantiske park. Næste stop er Møns Klint - en af Danmarks største naturseværdigheder. Nu går turen tilbage over Bogø og Farø til Falster, videre over Lolland til Tårs, hvorfra vi tager færgen til Langeland og kører over Tåsinge, kendt for Elvira Madigan og Sixten Sparres grav, til Hotel Ærø i Svendborg.

4. dag – Thurø, Frederikso og Ærø

Vi tager et smut til Thurø efter morgenbuffeten. Vi kører herefter til Frederikso, en ø på 0,06 km² i havnen ud for Svendborg.

Den er forbundet til fastlandet med en bro og er blevet Svendborgs nye kultursted. Fra Svendborg har vi en times sejlads gennem Det sydfynske Øhav foran os, og vi nyder frokostpakken undervejs. På Ærø bliver vi modtaget af vores lokale guide, som tager os med omkring det 33.000 m² store solvarmeanlæg i Marstal og Marstal Kirke med dets 7 kirkeskibe. Vi kører til vort hotel i Ærøskøbing.

5. dag – Ærø, Fyn og Helnæs

Efter morgenmaden mødes vi med vor guide til en tur rundt på øen. Vi spiser vor frokostpakke, inden vi tager færgen til Fåborg. Den videre rejse går forbi Helnæs, som er en halv ø på Sydvestfyn. Der er både kro og kirke på Helnæs, og Helnæs Fyr ligger på landspidsen Lindhoved. Så går det hjemad!

Ærø, Foreningen Norden

Forårsrejse til Ærø

12.-15. maj 2023

Dag 1. Ankomst 12. maj og indkvartering på Hotel Ærøhus, Ærøskøbing og velkomst med bestyrelsen.

Pris DKK 4.050 pr. person i delt dobbeltværelse med eget bad og toilet, tillæg kr. 275,- for enkeltværelse, inklusiv 3 x morgenmad, 2 x frokost og 3 x middag. Drikkevarer for egen regning.

Dag 2. Efter morgenmaden mødes vi i hotellets gårdhave til rundvisning med guide i den smukke købstad Ærøskøbing med besøg på bl.a. Ærø Museum, Hammerichs Hus, Ærø Whisky med smagsprøver, frokost på restaurant, besøg hos Galleri Naja Abelsen, som vil fortælle om sit arbejde. Resten af dagen er til fri disposition.

Dag 3. Rundtur på øen. Besøg på Marstal Søfartsmuseum med guide, rundvisning og frokost på Rise Bryggeri, hvorefter turen går til Voderup Klint, Bregninge Kirke med lokal guide, besøg på Søbygård, Skjoldnæs Fyr og Golfbanen.

Dag 4. Afrejse efter morgenmad.

Tilmeldingsfrist 1.3.2023 til ohmd@live.dk. – Dkk 1000 indbetales i depositum til Rise Sparekasse 0847-0000188697 ved tilmelding, restbeløb senest 1.5.2023.

Detaljeret program fås ved henvendelse til Olaf Havsteen-Mikkelsen tlf.nr. +45 93101678 eller ohmd@live.dk Ret til ændringer forbeholdes.

Den norske Opera,
Oslo. Foto: Karin
Beate Nøsterud,
norden.org.

Frederikshavn-Sæby, Foreningen Norden Storbyrejse til Oslo,

27. april – 30. april

Oslo er en blomstrende by i bunden af den smukke Oslofjord. Byen er en spændende blanding af gammelt og nyt med den gamle bydels gader og pladser med omfattende grøn bevoksning som en kontrast til dristige nye byggeprojekter tegnet af førende internationale arkitekter. I Oslo er der meget at give sig til. Mange spændende museer, fx Munch Museet, Bygdøy, Vigelandsparken, Operahuset o.m.a.

Man spiser godt på Aker Brygge, og lige i nærheden findes både butikker og gallerier at udforske. De største shoppinggader ligger omkring Karl Johans Gate.

27. april 2023

Afgang fra Frederikshavn kl. 23.55, Ankomst til Oslo kl. 10.00 dagen efter. Under opholdet i Oslo bliver der bl.a. arrangeret ture til:

Munch Museet: I MUNCH finnes Edvard Munchs gave til Oslo by bl.a. 1.100 malerier, 4.500 tegninger og akvareller, 18.000 grafiske arbejder, 6.000 bøger, breve og andre dokumenter. På museet vises et udpluk af disse og foruden Munchs kunst, vises samtidskunst i verdensklasse i det 13 etager høje byggeri. **Det nye Nasjonalmuseet** som åbnede 11. juni 2022. Oplev ældre og moderne kunst, samtidskunst, arkitektur og design under samme tag i Nordens største kunstmuseum.

Vi bor på THON HOTEL OPERA ****

30. april

Afrejse fra Oslo kl. 1500, Ankomst til Frederikshavn kl. 01.00 *) dagen efter

Inkluderet i prisen

- DFDS Frederikshavn-Oslo t-r i indvendig 2-sengs kahyt type BL
- Morgenmad på udrejsen og middag på hjemrejsen
- 2 nætter på Thon Hotel Opera ****;
- 2 x lækker morgenbuffet på hotellet
- 72-timers Oslo pass, der giver fri transport med busser og sporvogne, samt ikke mindst fri entre til en række attraktioner, bl.a. Munch Museet og det nye Nasjonalmuseum.

Pris pr. person: Est. kr. 4.000,- i dobbeltkahyt/dobbeltværelse, Tillæg for enekahyt og eneværelse kr. 1.400,-, Tillæg for udvendigkahyt (på forespørgsel) kr. 500,-

Tilmeldelse senest 1.feb. med kr. 2.000,-

Forening Nordens konto i Frederikshavn :nordjyske Bank 80901321150

Hun holder sammen på Island

Katrín Jakobsdóttirs næste tur med familien bliver en vandretur i den norske nationalpark Jotunheimen, Nordeuropas største fjeldområde med hele 80 bjergtoppe over 2000 meter.
Foto: NordForsk.

Den islandske statsminister leder på femte år en stabil samlingsregering, og hun kalder den nye danske regering for en 'islandsk model'. Hun forstår om nogen at samarbejde bredt og ser et stort potentiale i nordisk samarbejde.

Vi siger farvel og tak den 14. december klokken 11.59. Samtalen mellem Nordiske og den islandske statsminister er slut. Lige akkurat ét minut før Mette Frederiksen, Jakob Ellemann-Jensen og Lars Løkke Rasmussen præsenterer det nye regeringsgrundlag. Sammenfaldet er tilfældigt, men den nye danske regeringsdannelse optager Katrín Jakobsdóttir.

- Det er jo den islandske model! Vi har jo nærmest tradition for bredt politisk samarbejde og har stort set ikke ført blokpolitik, som i de fleste andre nordiske lande, siger hun, som nu i fem år har stået i spidsen for en regering hen over midten.

- Det er mere naturligt for os at favne hele det politiske spektrum, blandt andet fordi vi har været gennem to-tre samfundsmæssige kriser, som nærmest har tvunget os til at tænke ud af boksen. De turbulente tider har gjort det nødvendigt at finde nye løsninger sammen med nye partnere. Simpeltthen for at sikre tillid, stabilitet og bæredygtig fremgang for Island, siger statsministeren, som har vist helt særlige evner til at samarbejde.

Det blev senest dokumenteret efter valget i september 2021, hvor hun genvandt

- Mette Frederiksen er en dygtig og sympatisk politiker, som jeg har stor fornøjelse af at samarbejde med – som jeg i det hele taget har det med en lang række nordiske politikere, siger Katrín Jakobsdóttir, som her mødes med netop Mette Frederiksen.
Foto: Fröderberg, norden.org.

statsministerposten til trods for, at hendes parti både gik tilbage og blev mindre end de to øvrige samarbejdspartier.

Populær venstrefløjspolitiker

Katrín Jakobsdóttir har været en central – og særdeles populær – figur i islandsk politik i mere end 10 år. Hun er formand for det socialistiske Venstrepartiet – De Grønne, der minder om SF med hældning mod Enhedslisten, som siden 2017 har dannet regering med de to gamle borgerlige partier, det konservative Selvstændighedspartiet og midterpartiet Fremskridtspartiet.

Hun blev for 20 år siden formand for sit partis ungdomsorganisation, for 15 år siden medlem af Altinget og minister for første gang for 13 år siden, da hun bestred posterne som kultur-, undervisnings- og forskningsminister – samt minister for nordisk samarbejde. Hun er bachelor i islandsk og fransk og taler, som de fleste yngre islændinge, flydende engelsk – og glimrende nordisk.

Umådeligt stærkt nordisk sammenhold

- Jeg har altid fulgt med i, hvad der skete rundt omkring i Norden og været på adskillige rejser med mand og børn i Sverige, Danmark og Finland. Jeg synes, at ordet 'bemærkelsesværdigt' er betegnende for samarbejdet mellem landene. Jo, det er virkelig noget særligt. Når vi mødes i nordisk regi, er det som at møde gamle venner – også selvom vi ikke kender hinanden i forvejen. Der er en særlig familiær og dybt forankret stemning, som jo bundet i en fælles historisk og kulturel fortid. Vo-

res ældgamle fælles historie sikrer et umådeligt stærkt sammenhold.

Hvilke værdier vil du pege på som kendetegnede for os i Norden?

- Jamen, vi har stort set samme samfundsmodeller, hvor jeg vil fremhæve tre positive karakteristika; vores åbne demokratier, vores tillidsbaserede måde at omgås hinanden på og vores store grad af ligestilling mellem kønnene.

Hvordan vurderer du, at det går med Nordens store vision om at blive verdensmestre i bæredygtighed og sammenhængskraft i 2030?

- Vi er blevet mere målrettede, efter at vi fik visionen under et statsministtermøde i Reykjavik i 2019. Vi har ganske vist klimakrise endnu, men klimaet og grøn omstilling er kommet mere i centrum. Der er lang vej endnu, men jeg oplever, at vores nordiske samarbejde blevet styrket af visionen, fordi vi stræber efter at leve op til 2030-målene.

Katrín Jakobsdóttir har i de seneste to år været præsident for Council of Women World Leaders, et netværk af 85 nuværende og tidligere kvindelige premierministre og præsidenter etableret i 1996 af Vigdís Finnbogadóttir. Her er hun dog sammen med to magtfulde mænd, Storbritanniens daværende premierminister Boris Johnson og FNs generalsekretær António Guterres under COP26 i Glasgow. Foto: Jansson, norden.org.

Norden står stærkere internationalt

Hvilke konkrete tegn ser du på dette forbedrede samarbejde?

- Jeg kan jo se, at vi i Norden har fået en større global stemme, som for alvor gjorde sig gældende på COP26 i Glasgow. Det er fordi vi forstår at samarbejde, at dele viden betingelsesløst og lære af hinanden. Vi har for eksempel meget forskellige erfaringer med grøn energi. Her i Island er vandkraft vigtigst, hos jer i Danmark er det vinden – og vi er sammen om at indfange CO2 i skove og i undergrunden.

- Desuden tror jeg, at vores fælles satsning på at få den sociale dimension med i den grønne omstilling er med til at styrke det nordiske samarbejde. Vi ser ikke isoleret på miljø- og klimabelastning, men også på de menneskelige og sociale vilkår.

Hvad synes du, vi er særligt gode til at samarbejde om i Norden?

- Her vil jeg fremhæve forskningen og forsknings-

samarbejdet. Især når det gælder havmiljø og kunstig intelligens. Vi er i det hele taget gode til at optage nye teknologier, men også til at holde kritisk øje med de sociale mediers effekt og den desinformation, der følger med.

Private virksomheder følger godt med

- Jeg oplever også, at erhvervslivet gør meget for at blive en vigtig spiller på klimaområdet. Det gælder for eksempel nordiske pensionsfonde og andre, som nu for alvor begynder at tage deres ansvar alvorligt.

Hvad er vi mindre gode til?

- Selvom vi gør meget på kultur og uddannelse, har vi et stort potentiale her. Vi bygger jo på den lange fælles historie, som gør det forholdsvis nemt at høste samarbejdsgevinster. Derfor tror jeg også, at den nordiske familie vil holde sammen og opnå endnu flere samarbejdsfordele på alle områder af samfundet, lyder det fra Katrín Jakobsdóttir. *eo*

Katrín Jakobsdóttir møder Finlands socialdemokratiske statsminister Sanna Marin. 46-årige Jakobsdóttir er med godt fem år på posten Nordens aktuelt længst siddende statsminister. Foto: Fröderberg, norden.org.

Protestantismen er grundlag for nordisk kultur

Når man skal tæt på den nordiske historie er det ikke til at komme uden om den store gamle mand på feltet, professor emeritus Uffe Østergård. Han mener, at religionens betydning overset.

Den 77-årige historiker Uffe Østergård har gennem mere end 50 år skrevet næsten 700 publikationer og har været kilde til omkring 5000 artikler i medierne. Mange af hans bidrag har handlet om Norden og de nordiske særtræk og fællestræk.

- Det har altid været min grundlæggende ide at se tværgående på Norden. De fleste bøger om Norden har et kapitel om hvert land og lægger dermed vægt på landenes særlige kendetegn. Men for mig giver det mere mening at anlægge et tværgående perspektiv, som analyserer fællestrækkene.

- Her bliver jeg mere og mere overbevist om, at religionen spiller en langt større rolle for den nordiske bevidsthed, end vi hidtil har anset. De nordiske lande er ganske vist sekulariserede, men det er kun på overfladen. Man føler sig jo hjemme i de nordiske kirker – også selvom der er forskelle på de nordiske kirkers forhold til staten.

Religionen har præget kulturen

- Vi har en tendens til at fremhæve forskellene i den lutheranske protestantisme, som den praktiseres i Norden, men jeg vil hævde, at religionen ligger til grund for alle de øvrige kulturelle fællestræk for de nordiske befolkninger.

- Det gælder også et andet af de store og kendte fællestræk, nemlig den sociale ansvarlighed som førte til den socialdemokratiske arbejderbevægelse og det 20. århundredes velfærdsstat. Den er resultat af menighedens betydning, som Luther lagde stor vægt på.

Menighedernes rolle er dobbelt. På den ene side er de i deres grundnatur antiautoritære, frihedselkende og socialt bevidste. På den anden side skabte de gennem præsterne, der efter 1500-tallet

Et studie værd

Uffe Østergård anbefaler følgende bøger om nordisk politik og historie:

Bernd Henningsen, *Politik eller kaos*, Kbh. 1980

Øystein Sørensen and Bo Stråth (eds.), *The Construction of Norden*, Oslo: Scandinavian University Press 1997

Uffe Østergård, *Europa. Identitet og identitetspolitik*, Kbh.: Rosinante 1998 (med kapitel om Østersø-landenes politiske kultur)

Niels Kayser Nielsen, *Bonde, stat og hjem – nordisk demokrati og nationalisme – fra pietismen til 2. verdenskrig*, Århus Universitetsforlag 2009

Mary Hilson, *The Nordic Model: Scandinavia since 1945 (Contemporary Worlds)*, London 2008

The Nordic Model: Is it Sustainable and Exportable?, by Atle Midttun, Nina Witoszek, Uffe Østergård, m. fl., Norwegian School of Management and University of Oslo 2016.

Robert H. Nelson, *Lutheranism and the Nordic Spirit of Social Democracy: A Different Protestant Ethic*, Århus Universitetsforlag 2017

Uffe Østergård, *Hvorhen Europa*, Kbh.: Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2018

Bernd Henningsen, *Die Welt des Nordens. Zwischen Ragnarök und Wohlfartsutopie: Eine kulturhistorische Dekonstruktion*, Berliner Wissenschafts-Verlag 2021

blev kongemagtens repræsentanter i lokalsamfundene, grundlaget for en stærkere statsmagt end i det øvrige Europa. Kombinationen af lokalt selvstyre, folkeligt demokrati og accept af statslig autoritet er særtrækket ved de nordiske samfund, der er nationale uden at være nationalistiske.

- Netop menighederne har været stærkt medvirkende til at folkelighed og begrebet 'folk' er et positivt begreb i alle de nordiske lande. Protestantismens folkelige forankring har været så stærk, at den inspirerede bønder og arbejdere til at presse på for at skabe demokratiske samfund og statsfinansierede velfærdsstater.

Vi er alle socialdemokrater

Uffe Østergård har en helt særlig forklaring på, at folkeligheden har skabt velfærdsmodellen.

- I Norden er vi jo alle en slags socialdemokrater, selvom vi stemmer på forskellige partier. Det er forklaringen på den nordiske velfærdsmodel!

Når talen falder på det fremtidige nordiske samarbejde og dermed fællestrækkenes bæredygtighed, er Uffe Østergård optaget af vores forhold til EU.

- Fremtidens EU vil i langt højere grad blive

præget af regioner og geografisk særorganisering inden for EUs rammer. Jeg er i tvivl om, hvor samlet Norden vil stå, fordi sporene skræmmer. De nordiske lande har nemlig i høj grad optrådt som konkurrenter på den europæiske scene. Og selvom man i EU taler om den nordiske dimension, er de nordiske lande dårlige til at udfylde den rolle.

Uffe Østergård ser på den ene side, at gamle nordiske skillelinjer bliver nedtonet, men også at landene udvikler sig meget forskelligt.

- Ruslands invasion i Ukraine og Ruslands aggressive optræden i det hele taget har dog bevirket, at de nordiske lande har fået en sikkerhedspolitisk dimension, som hidtil har manglet. Især når Sverige og Finland bliver medlemmer af Nato.

- Men samtidig er de økonomiske forskelle stadig markante. Norge er jo uhyre rigt på grund af olie og gas. Finland er også rigt, men mister nu et stort afsætningsområde i Rusland. Danmark er mere orienteret mod Tyskland, mens Sverige er en globalt orienteret, industriel stormagt. Island, Grønland og Færøerne er på forskellig vis globalt orienterede, men afhængige af fisk. Derfor går Færøerne enegang i forhold til sanktionerne mod Rusland efter angrebet på Ukraine. eø

Norge går til EU via svenskerne, selv om vi i Danmark havde forventet, at kontakten ville ske gennem os. Norge har flere end 300 professionelle lobbyister i Bruxelles, hvilket er lige så mange, som de øvrige nordiske lande tilsammen, siger Østergård, som her ses omgivet af bøger i sit hjem i Hobro. Foto: Bo Amstrup, Ritzau/Scanpix.

Sammen om at forske og dele resultater

Det nordiske samarbejde er særligt nyttigt på uddannelses- og forskningsområdet. Det gælder også forskning om Norden – i Norden, selvom bevillingerne er beskåret med 15 pct.

Uddannelse, forskning og sprog er forudsætninger for et konkurrencedygtigt og socialt bæredygtigt Norden. I mange tilfælde opnås en tillægsgevinst ved at samarbejde i Norden. Vi ser her på, hvor og hvordan der forskes på tværs af de nordiske grænser.

Forskning i de nordiske lande foregår mere nationalt tværgående end i nogen anden region i verden. Det skyldes primært en tradition for universitetssamarbejde, som opstod i 1700-tallet, da videnskabsfolk indså, at man kunne profitere af fælles sprog og kultur.

Den officielle vision for det nordiske samarbejde om uddannelse og forskning er, at Norden også i fremtiden skal være en ledende region for viden og velfærd. Samarbejdets mål er at skabe et velfungerende uddannelses- og forskningsfællesskab i Norden. Virkeligheden er dog en noget anden, idet Nordisk Ministerråd har beskåret bevillingerne til uddannelses- og forskningssamarbejde med 15 pct. i perioden 2021-2024.

Hundreder af uformelle netværk

Forskning og uddannelse hænger tæt sammen og derfor har især universiteterne, men også de merkantile højere uddannelser, hundredvis af formelle og mere netværksbaserede

samarbejder. Her skal blot nævnes to samarbejder, som har udspring i henholdsvis konferencer og publikationer: 'Nordic Women and Gender History' samt 'Scandinavian Journal of History'.

Det er noget nær umuligt at kortlægge samarbejdet, men i det følgende omtaler vi nogle af de væsentligste aktører på scenen for nordisk forskning om nordiske forhold. Vi har lagt særlig vægt på samfundsvidenskab og humaniora, som bl.a. indeholder historie, jura, statistik, kønsforskning og forskning i velfærdsstaten.

Dermed udelader vi naturvidenskab, teknologi, ingeniørteknisk videnskab og matematik, som for eksempel kommer til udtryk i et stort projekt med titlen S-situation. Projektet er finansieret af Nordisk Ministerråd for at finde naturbaserede løsninger for klimatilpasning i Norden. I et kommende nummer af Nordiske ser vi nærmere på S-situation.

Nordisk Ministerråd

Helt overordnet mødes de nordiske uddannelses- og forskningsministre et par gange om året for at diskutere og beslutte tiltag, der kan styrke arbejdet på områder, hvor fælles handling og politik virkelig batter noget.

Tilknyttet dette ministerråd er Embedsmandskomiteén for Uddannelse og Forskning, der består af repræsentanter fra ministerier og styrelser i de nordiske lande samt Færøerne, Grønland og Åland. Komiteén, der mødes tre-fire gange om året, leder det praktiske arbejde og forbereder ministrenes møder.

Nordisk Ministerråds sekretariat i København har ansvaret for den daglige drift af det nordiske samarbejde.

Afdelingen for Kundskab og Velfærd forbereder de spørgsmål, som tages op i Ministerrådet for Uddannelse og Forsk-

Foto: Magnus Fröderberg,
norden.org.

ning og den tilknyttede Embedsmandskomité. Det er også her man sikrer, at alle beslutninger taget i disse fora føres ud i livet.

Nordisk Ministerråd spiller en betydelig rolle i forsknings-samarbejdet dels ved at fordele en række større bevillinger og dels ved at drive en lang række institutioner, netværk og projekter.

NordForsk - nøglespilleren

NordForsk med sæde i Oslo har på grund af sin politiske og administrative fundering i Nordisk Ministerråd stor betydning for, hvilke forskningsområder, der nyder fremme i Norden. NordForsk er således de nordiske landes hovedinstrument for nordisk forskningssamarbejde. Dertil kommer at NordForsk rent politisk ledes af Ministerrådet for Uddannelse og Forskning, som består af de nordiske uddannelses- og forsk-

ningsministre med deres store nationale uddannelsessystemer i ryggen.

NordForsk har en samlet årlig bevilling fra Nordisk Ministerråd på 110 mio. kr. og med en tilhørende aftale om, at de nationale regeringer tilsammen bidrager med det dobbelte, altså 220 mio. kroner.

NordForsk skal sikre, at nordisk forskning bevæger sig i den retning, som politikerne helt overordnet har besluttet. Det gælder ikke mindst statsministrenes håndslag om, at Norden skal være verdens mest bæredygtige og integrerede region i 2030.

NordForsk har søsterorganisationer på energiområdet, Nordic Energy Research, som Nordiske besøgte sidste år, og Nordic Innovation, som støtter og udvikler nye ideer og produkter inden for den private sektor i Norden.

Nordplus

Nordplus er et program som støtter en lang række uddannelsessamarbejder i de otte nordiske lande og selvstyremråder, samt i de baltiske lande.

Nordisk Netværk for Voksnes Læring

Nordisk Netværk for Voksnes Læring (NVL) er en decentral netværksorganisation, der er forankret i de fem nordiske lande og de tre selvstyrende områder. NVL skal fremme voksnes kompetenceudvikling og livslang læring på tværs af lande og sektorer, hvilket flugter med det vigtigste mål for det nordiske uddannelsessamarbejde.

Professor Peder Nedergaard beskrev i december sine erfaringer med NVL i Kristeligt Dagblad.

Medarbejdere fra NordForsk, Nordic Innovation og Nordic Energy Research under Nordisk Råds Session i København i 2021. Foto: Johannes Jansson, norden.org.

Aarhus Universitet.
Foto: Lars Kruse, AU.

- I netværkene under NVL er der i vidt omfang en åben dialog, hvor man ikke holder sig tilbage med at indrømme og påpege egne fejl samtidig med, at man anerkender, hvis andre nordiske lande gør det bedre. Det skifter altid, hvem der er bedst på de enkelte områder, og dermed lærer alle noget nyt, som de kan bruge i deres eget land. Netop denne samarbejdsform beforder læring og er selve raison d'être for Nordisk Ministerråd.

Samarbejdsorganer

Nordisk Ministerråd og en række universiteter driver og finansierer flere nordiske samarbejdsorganer:

Nordisk Institut for Teoretisk Fysik (NORDITA) – Nordisk Institut for Søret (NIFS) – Nordisk Institut for Asienstudier (NIAS) – Nordisk Vulkanologisk Institut (NORDVULK) – Nordisk Samisk Institut (NSI). Det er dog kun NSI som fortsætter. Nordisk Ministerråds bevillinger til de øvrige organer udfases fra og med 2023.

Nordspråk

Nordspråk er et netværk af nordiske modersmålslærerforeninger og foreninger for undervisere i nordiske sprog som fremmedsprog. Netværket har i en årrække modtaget midler fra Nordisk Ministerråd til sine aktiviteter, men Embedsmandskomitéen for Uddannelse og Forskning har besluttet ikke længere direkte at støtte netværket økonomisk. Netværket kan fortsat søge økonomisk støtte fra Nordplus på lige fod med andre nordiske sprogaktører.

Embedsmandskomitéens beslutning har affødt kritik fra

flere sider, bl.a. fra en række sprogundervisere fra netværket, som i dagbladet Information blandt andet skrev sådan i december:

'Når støttemidlerne fjernes, bliver Nordspråk i praksis nedlagt. Dermed mister vi den eneste organisation, hvis vigtigste aktivitet er at forene modersmålslærere på tværs af de nordiske lande. De store nedskæringer i sprogsamarbejdet skyldes en kraftig satsning på klima og bæredygtighed. Men sproget er en hjørnesteen, når vi skal bygge brede relationer og et godt samarbejdsklima på tværs af de nordiske landegrænser. Der er ingen modsætning mellem at satse på sprogligt fællesskab og på bæredygtighed. Gensidig sprog- og kulturforståelse er vel snarere en forudsætning, når vi skal til at løse udfordringer, der er knyttet til både bæredygtighed og sikkerhed i Norden.'

Logo for Nordisk
Sommer Universitet

Nordisk Sommer Universitet

Begyndte på Lysebu i Oslo i 1950 i den nordiske ånd om demokrati, åbenhed og ligestilling. Ideen er at videbegærlige nordiske indbyggere mødes til årlige stævner med deltagere også fra de baltiske lande. Desuden er der en række netværk, kaldet cirkler, som mødes jævnligt om særlige nordiske emner.

Helsingfors Universitet

Når det både handler om nordisk forskningssamarbejde og at selve forskningen handler om Norden, er Helsingfors Universitet selve krumtappen med en stærk nordisk profil med selvstændige forskningsområder i nordisk ret, nordisk litteratur og nordiske sprog. Universitetet har gennem et halvt århundrede opbygget et stort netværkscenter, CENS, Center for Nordiske Studier, som udelukkende beskæftiger sig med forskning i Norden.

Helsingfors Universitet, Botanisk Have. Foto: Ida Pimenoff, UH.

CENS

CENS' forskningsfelter omfatter nordisk samarbejde, nordiske minoriteter, idehistorie og forskning i, hvad der gør de nordiske lande nordiske. Direktøren er den absolutte topfigur i nordisk forskning om Norden, Peter Stadius, som også er leder af ReNEW (se herunder). Stadius er, naturligvis, professor i nordiske studier.

Stifter af CENS er Henrik Stenius, som har stået bag flere store forskningsprojekter og udgivelser om nordisk og europæisk historie og identitet. Det gælder bl.a. *Nordic Associations in a European Perspective: European Civil Society* fra 2010. Stenius så for mere end 20 år siden mulighederne i at arbejde tværsektorielt i Norden, hvilket han og en række forskerkolleger folder ud i blandt andet *The Nordic Society in Cross-disciplinary and Transnational Perspectives* (NordSoc).

Johan Strang er en anden nøglefigur fra CENS på scenen for nordisk forskning. Han har bl.a. stået i spidsen for et forskningsprojekt om nyliberalisme i de nordiske demokratier.

Han har desuden, sammen med professor Mary Hilson fra Aarhus Universitet (se herunder), sidste år udgivet et hovedværk om 'nordiskhed', *Contesting Nordicness*. Forfatterne spørger, hvorfor folk føler behov for at indramme tingene som nordiske, og hvorfor er adjektivet nordisk blevet så fremtrædende? Hvad har de forskellige begreber nordisk og skandinavisk til fælles, og hvordan har brugen af disse begreber ændret sig i forskellige historiske perioder? Hvad er årsagen til den tilsyneladende stigning i brugen af nordiskhedens retorik i 2010'erne?

ReNEW

I 2016 blev CENS en vigtig del af seks nordiske universiteters forskning om Norden, et forskningssamarbejde, som primært er finansieret af NordForsk, foreløbig frem til udgangen af 2024. De seks partneruniversiteter er foruden Helsingfors; Oslo, Aarhus, Island, Södertörn (Stockholm) og CBS. Dertil kommer strategiske partnere i Kina, USA, Polen, Italien og Frankrig.

Projektet hedder *Reimagining Norden in an Evolving World* (ReNEW) og er et fælles program for forskning, uddannelse og offentligt engagement relateret til Norden, dets historie,

Institut for Klinisk Medicin, Aarhus
Universitet. Foto: Jesper Rais, AU.

kultur og politik. Blandt initiativtagerne er Haldor Byrkjeflot, som for to år siden stod i spidsen for det meget roste værk *The Making and Circulation of Nordic Models, Ideas and Images*.

ReNEW skaber et forskningsnetværk i verdensklasse ved at samle forskning og åbne nye forskningsfelter om Norden i selve Norden, at fungere som omdrejningspunkt for nordisk forskning på global basis og etablere mødesteder mellem forskere og nordiske beslutningstagere.

Formålet er at nytænke, hvad Norden er og at skabe overblik over hele verdens Norden-forskning, så Norden-relaterede programmer, netværk og institutioner rundt om i verden kan drage fordel af fælles viden og aktiviteter. Desuden vil det nordiske perspektiv gøre det nemmere at skaffe midler til forskningen.

ReNEW vil også undersøge de mere mørke sider af Norden og skriver blandt andet sådan om sin forskning:

‘På mange områder er de fem nordiske landes erfaringer vidt forskellige, og nordiske svar på globale udfordringer er fulde af uklarheder og paradokser. Selvom det er vigtigt at erkende, at de nordiske lande også klarer sig dårligt på nogle indekser (f.eks. selvmordsrater, brug af isolation) og viser nogle træk, der er uforenelige med deres progressive omdømme (f.eks. deres rolle i våbenhandelen eller deres stærkt kønsopdelte arbejdsmarkeder)’.

ReNEW har skabt stærke forskningsmiljøer på sine partneruniversiteter, ikke mindst i Aarhus og Oslo.

Aarhus Universitet

NAU, Nordic Research at Aarhus University

Forskningscenteret NAU blev grundlagt i januar 2019 for at skabe et fokus på nordiske aktiviteter på forskellige afdelinger på Institutterne for Kommunikation og Kultur og Kultur og Samfund.

NAU arbejder kritisk med ideer om den nordiske region og nordisk exceptionalisme, som er forestillingen om, at Norden er unik og helt særlig. Man taler om at den nordiske exceptionisme gjorde de nordiske demokratier i stand til at modstå både 30ernes depression og samtidens ekstremistiske tendenser.

Den drivende kraft bag NAU er professorerne Lill-Ann Kör-

ber og Mary Hilson. Sidstnævnte stod også bag centrets store overbliksværk *‘Nordic model(s) in the global circulation of ideas, 1970-2020’*, der blev til på en fem mio. kr. stor bevilling fra Danmarks Frie Forskningsfond.

Nordics.info

Denne universitetsafdeling på Aarhus Universitet har medvirket til udvikling af verdens formentlig største videnssamling af nordiske studier indenfor samfunds- og humaniora. De drivende kræfter er desuden ReNEW og Mary Hilson samt Mette Frisk Jensen fra danmarkshistorien.dk. Nordics.info er i høj grad modelleret efter netop danmarkshistorien.dk og norgehistorien.no.

Nordics Info er startet i forbindelse med ReNEW på en større NordForsk-bevilling i 2016 og de tilknyttede forskere har udgivet flere end 300 større artikler, podcasts og film, som alle er tilgængelige på Nordics.info.

Formålet med nordics.info er at give offentligheden og undervisningssektoren mulighed for at få kvalificeret og tilgængelig information og kritiske analyser om Norden formidlet af fagfolk. Det benytter flere end 20.000 personer sig af om måneden.

Universitetet i Oslo

Men også Universitetet i Oslo har en stærk tradition for at forske i Norden og nordisk samarbejde. Med udgangen af 2023 slutter en seks år lang nordisk satsning UiO:Norden, som er en del af ReNEW: uio.no/forskning/satsinger/norden/

Formålet med UiO:Norden er at fremskaffe ny viden om det nordiske i en international sammenhæng. Der er knyttet 250 forskere i 10 forskergrupper fra 10 fakulteter til projektet.

Projektet har blandt meget andet arrangeret omkring 20 større offentlige samtaler under titlen *‘Konstruktionen af Norden’*. Her søger man svar på, hvordan vi blev Norden? Hvor kommer ideen om Norden fra og hvad er nordisk egent-

Universitetsbiblioteket, Helsingfors.
Foto: Mika Huismann, UH.

lig? Emnerne er alt fra kønsroller i vikingetiden, til nordisk bistandspolitik og natursyn. Serien er et samarbejde mellem Nationalbiblioteket og UiO:Norden ved Universitetet i Oslo. Alle arrangementerne er filmede og kan ses på uio.no ved at søge på 'Konstruksjonen av Norden'.

I maj i år afholder UiO:Norden sin afslutningskonference.

Oslo er også hjemsted for både NordForsk, Nordic Innovation og Nordic Energy Research – alle etableret af Nordisk Ministerråd.

Copenhagen Business School - CBS

CBS udgav i 2022 et hovedværk i nordisk forskning: 'Successful Public Policy in the Nordic Countries', som er udgivet på Oxford University Press. Her gennemgår man land for land en række områder, hvor man ubetinget har haft succes og som derfor kan anbefales til andre. Den 500 sider lange forskningsrapport sammenligner således ikke landene imellem.

De danske styrker omtales i kapitler som: Vindenergi, kræftbehandling, økologiske fødevarer og landbrugspolitik samt tidlig indlæring for børn. CBS-professor Caroline de la Porte er den danske hovedkraft bag rapporten.

Nordicom, Göteborgs Universitet

Nordicom er et forskningscenter med fokus på nordisk medieforskning. Nordicom fastholder et nordisk perspektiv i sin forskning i medier, journalistik og kommunikation. Centret indsamler viden om, hvordan medierne fungerer og har særligt øje for mediernes demokratiske rolle i samfundet.

Nordicom er finansieret af både Nordisk Ministerråd og Sveriges Kulturministerium.

Forskningen under lup: Får vi nok for pengene?

Nordisk Ministerråd har på sin session i Helsingfors i 2022 besluttet, at der til næste session i efteråret i år i Oslo skal foreligge en rapport om NordForsk, der besvarer en række spørgsmål – blandt andre:

Hvad kræves der for, at Norden opfylder ambitionen om at være en globalt førende videnregion?

Hvilke prioriteringer har NordForsk foretaget de seneste år?

Hvad er NordForsks prioriteter i de kommende år?

Hvordan arbejder NordForsk med at fange relevante forskningstemaer i de nordiske lande og i Europa uden at overlape det, der gøres nationalt og inden for rammerne af EU?

Hvordan definerer og arbejder NordForsk med begrebet 'nordisk nytte' i forhold til udmeldinger og evalueringer af forskningsinitiativer?

Hvordan hænger det nordiske samarbejde om forskning, innovation og industri sammen?

Hvordan ser samarbejdet ud mellem NordForsk og andre sektorer i Nordisk Ministerråd?

Opnår NordForsk målet om 2/3 støtte fra de nationale forskningsråd? Bidrager alle lande med midler i forhold til deres størrelse?

På hvilken måde formidles forskningsresultaterne? eø

Debat:

Rusland er på krigsstien

– det er på tide at få dannet en nordisk union

Vi skal have en nordisk union. Ikke på grund af en nationalromantisk længsel efter fortiden, men for realpolitisk at ruste Danmark og de øvrige nordiske lande bedst muligt til fremtiden.

Af Sven-Åge Westphalen

De nordiske lande består af Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt de selvstyrende områder Ålandsøerne, Færøerne og Grønland. Til sammen er vi 27,6 millioner indbyggere med et areal på 3,5 mio. kvadratkilometer (heraf udgør Grønland 2,1 million kvadratkilometer) og med et samlet bnp på 1.550 mia. dollars (2020). Tilsammen er de nordiske lande verdens 11.-største økonomi og større end f.eks. Rusland og Spanien.

De fem lande og tre selvstyrende områder deler fælles historie, kultur, samfundsmodel, politiske systemer og i stort omfang sprog. Frem for alt føler vi alle, at vi tilhører et fællesskab: Norden.

Norden er allerede et globalt kendt og positivt brand, der ofte fremhæves rundtomkring i verden

i økonomiske, kulturelle og politiske sammenhænge.

Vi har sværvægtene inden for industri, energi, handel, design og transport: Volvo, Nokia, Norsk Hydro, Mærsk, Scania, Electrolux, Grundfos, Hennes & Mauritz, Lego, Vestas. Inden for design, sport og kultur har vi nobelpriserne, topidrætsnationer inden for både sommer- og vinteridræt, Nordic noir, verdenskendte kunstnere fra H.C. Andersen over Astrid Lindgren og Abba til Bjørk og Olafur Eliasson, ny nordisk mad og nordisk møbeldesign.

Politikere fra alle verdensdele valfarter til de nordiske lande for at lære hemmeligheden bag den nordiske velfærdsmodel med stor lighed, tilid, åbenhed og velstand, der forener det bedste fra demokrati, menneskerettigheder og markedsøko-

Grænsen mellem Norge og Sverige går midt på Svinesundbroen. Foto: Karin Beate Nøsterud, norden.org.

nomi, at kende. Alle fem nordiske lande er i top-6 over mest demokratiske lande i verden (2022), i top-6 over mindst ulige samfund i verden (2021), i top-20 og tre i top-10 på det globale innovationsindeks (2021), og fire nordiske lande er i top-6 over mindst korrupte lande i verden (2021).

Men de nordiske lande er mindre homogene i deres tilknytning til det internationale samfund.

Danmark, Norge og Island er mangeårige medlemmer af Nato, det er Sverige og Finland først nu ved at blive. Danmark, Sverige og Finland er medlemmer af EU, det er Island og Norge ikke. Finland er med i eurosamarbejdet i EU, det er Danmark og Sverige ikke. Island og Norge er medlemmer af Efta, det er Danmark, Sverige og Finland ikke.

Der er imidlertid dramatiske og langtrækkende forandringer i det internationale samfund, som

nødvendiggør en nyorientering af Danmarks og de øvrige nordiske landes udenrigspolitiske forhold.

Som invasionen af Ukraine viser, er Rusland helt åbenlyst såvel en stigende sikkerhedspolitisk trussel som i forhold til traditionel militær aggressivitet med et stigende antal krænkelser af nordiske landes luftrum og farvande. Hertil kommer en fortsat skærpelse af den digitale krigsførelse med hackerangreb på kritisk infrastruktur, økonomi og demokratiske valgbehandlinger. Den anden kolde krig er i fuld gang.

USA er stadig mere vaklende såvel som demokrati og globalt hegemoni som rygraden i Nato. I den Ukraine-krigen var USA ved at trække sig mere og mere militært ud af Vesteuropa, bliver mere og mere isolationistisk i økonomisk forstand, og det

liberale demokrati bliver stadig mere udfordret af illiberale strømninger.

Der er intet alternativ til USA på kort eller mellem-lang sigt, men de europæiske medlemmer af Nato er nødt til at blive mere selvhjulpne, hvilket også gælder de nordiske lande. Norge og Danmark har for nylig indgået bilaterale militæraftaler med Storbritannien og USA, men der savnes en fælles nordisk koordinering.

EU er med 27 medlemslande og et befolkningstal på knap 450 mio. indbyggere en global økonomisk stormagt på størrelse med USA og Kina. Enstemmighedsprincippet i EU-Rådet på den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik medfører imidlertid, at EU er en politisk miniput; EU er f. eks. ikke en del af FNs Sikkerhedsråd i modsætning til USA, Kina, Rusland, Storbritannien og Frankrig.

Storbritanniens exit har svækket EU alvorligt, og EU er samtidig svækket af fremvæksten af medlemslande med illiberale demokratier som Ungarn og Polen. Der er intet alternativ til EU, men de nordiske lande bliver nødt til at agere mere samlet i forhold til EU.

Kina er en økonomisk stormagt, der i stigende

omfang er en sikkerhedspolitisk trussel i forhold til kritisk infrastruktur og et pres på vores liberale frihedsrettigheder. Senest har Kina indledt en straffeaktion mod Litauen på grund af Taiwan – og har også truet handelspartnere til Litauen med sanktioner.

EU har reageret langsomt og meget beskedent ved at lægge sag an mod Kina ved Verdenshandelsorganisationen (WTO), hvilket understreger, at EU ikke har de politiske muskler til at håndtere internationale kriser. Næste gang kan det være et nordisk land, der rammes af Kinas vrede – medmindre vi allerede tier af frygt for vreden, som Tibet-sagen i 2012 i Danmark viste, og det er lige så slemt.

Dertil kommer de ikke mindre alvorlige kriser som miljø-, klima- og biodiversitetskriserne, der medfører sine helt unikke sikkerhedspolitiske trusler. Dansk Institut for International Studier (Diis) skriver i sin analyse af nye sikkerhedspolitiske dynamikker i Arktis, at der i takt med klimaforandringerne og isens tilbagetrækning er opstået en rivalisering mellem USA, Rusland og Kina om Arktis' ressourcer og geopolitiske position.

I Arktisk Råd sidder alle fem nordiske lande

Oqaatsut, Grønland.
Foto: Silje Bergum
Kinsten, norden.org

Nej til EF-Union, Ja til Norden, står på denne husgavl i København. Foto: Karin Beate Nøsterud.

sammen med Canada, Rusland og USA, mens Kina er gået ind i kapløbet om Arktis og blandt andet har bygget en atomisbryder kun med det sigte.

Den globale frihandel er under pres, og frihandelsorganisationen WTO er stadig mere handlingslammet. Som tænketanken Europa pointerer, så er 'verdenshandlen i endnu højere grad reguleret af bilaterale frihandelsaftaler, hvor det er de største og stærkeste økonomier, der bestemmer udviklingen'.

Alle nordiske lande er afhængige af åbne, globale markeder, men der er stærke tendenser, der peger mod en regionalisering og endda lokalisering af handelsstrømmene.

Det kan være, fordi vi ikke har tillid til leverandører af kritisk infrastruktur, som når Sverige forbyder Huawei at levere 5G-udstyr til svenske mobilselskaber begrundet i sikkerhedshensyn. Eller det kan være udefrakommende stød, som corona, der har demonstreret vigtigheden af at sikre en mere lokal forsyning af kritiske ressourcer.

Vi kan ikke stole på energiforsyning fra Rusland og elektronik- og industriforsyning fra Kina i tilspidsede situationer. En nordisk union vil være med til at sikre en øget uafhængighed af f.eks. Kina og Rusland i vores forsyningskæder, når det kommer til råmaterialer, energi, medicin og teknologi.

Endelig har fremvæksten af antidemokratiske og antimenneskerettigheds bevægelser og strømninger i så at sige alle demokratiske lande affødt sin helt egen dagsorden. Sammen med konspirationsteorier, konstante angreb på viden som fællesgrundlag og udgangspunkt for dialog og ekkokamre på de sociale medier er det helt nye samfundsstrømme, der skal tages alvorligt.

Den danske regerings nye udenrigs- og sikkerhedspolitiske strategi formulerer det sikkerhedspolitiske verdensbillede meget rammende: 'Vi lever ikke længere i en verden, hvor de forpligtende fællesskaber, vi nyder godt af, kan tages for givet. Hvor ret trumfer magt, og en aftale er en aftale. Hvor der står respekt om de fælles spilleregler, der

Det danske og ukrainske flag ved indgangen til Christiansborg. Foto: Mogens Agger Tang, norden.org.

Det norske Stortinget i Oslo. Foto: Magnus Fröderberg, norden.org.

fremmer international sikkerhed, fair verdenshandel og forudsigelige samarbejdsrelationer mellem nationer’.

De mange udfordringer alene tilsiger, at især små lande må benytte flest mulige måder, der kan begrænse vores individuelle sårbarhed.

Det er der ikke noget nyt i – heller ikke i Norden. Nordisk Råd blev etableret i 1952, i 1954 kom den nordiske pasunion, og i 1971 blev Nordisk Ministerråd etableret. Vigtige tiltag, hvis vigtigste omdrejningspunkt dog er kulturområdet, hvilket ikke er tilstrækkeligt for de nordiske lande i det sikkerhedspolitiske billede, der tegner sig for de kommende mange år.

Da jeg tidligere betonedede de nordiske landes forskelligheder, skal det tilføjes, at der også er en række internationale organisationer, vi er fælles om at være medlemmer af.

Alle de nordiske lande er medlemmer af Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS), Schengen-samarbejdet, Arktisk Råd og OSCE, Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa. Alle nordiske lande er også medlemmer af Northern Group, et nordeuropæisk forsvars- og sikkerhedspolitisk forum. Og selv om

Sverige og Finland ikke er medlemmer af Nato, så er begge lande såkaldte partnerskabslande med Nato med et stadig mere integreret samarbejde.

Hvis de nordiske lande skal styrke deres samarbejde, kræver det først og fremmest vilje og fremsynethed.

Det betyder, at nationale interesser skal sættes til side til fordel for nordiske interesser.

Ofte bestemmes de nationale interesser i de nordiske lande af kortsigtede partipolitiske interesser, alt efter hvem der på et givent tidspunkt sidder i regering i det enkelte land.

Det er især tydeligt i EU, hvor de nordiske medlemslande for ofte havner i opposition til hinanden ud fra oftest opportunistiske og egoistiske hensyn. Det er til skade for alle de nordiske lande, når vi ikke blot i EU, men også i Nato og til dels FN, OECD og WTO ikke er bevidste om vores fælles nordiske mål og visioner, men bare arbejder ud fra småstaters individuelle nationale interesser.

Det kan kun forbedres med et udvidet, forpligtende og dynamisk nordisk samarbejde. Ikke kun kulturelt, men også økonomisk, forsvarsmæssigt og sikkerhedspolitisk og til styrkelse af demokrati, menneskerettigheder og klima.

Det skal understreges, at en nordisk union ikke er et alternativ, men et supplement til og styrkelse af såvel EU og Nato som FN, OECD mv.

Hvordan skal en nordisk union så se ud?

En nordisk union skal baseres på de fælles nordiske værdier, kultur, historie og samfundsopbygning også kaldet den skandinaviske eller universelle samfundsmodel med stor fokus på lighed, velstand og tillid mellem befolkningsgrupper, interesseorganisationer, erhvervssektoren og staten. Herunder at alle har ret til en række ydelser, som ikke er bestemt af trang, f.eks. folkepension, og en udbygget velfærdssektor med daginstitutioner og sundhed mv.

Velfærdssektoren finansieres kollektivt via skatter og afgifter og en omfordeling via staten, der til gengæld sikrer en veluddannet arbejdsstyrke og støtte til forskning og udvikling, så erhvervslivet forbliver konkurrencedygtigt.

En nordisk union skal først og fremmest være et udenrigspolitisk og sikkerhedspolitisk fællesskab, men forstået ud fra en bred optik.

En nordisk union skal derfor ikke nødvendigvis forstås ud fra den traditionelle forståelse af overnationalt og mellemstatsligt samarbejde.

En nordisk union skal være mere end et mellemstatsligt samarbejde forstået på den måde, at der bør oprettes en fællesnordisk administration med et tilhørende ministerorgan, svarende til Ministerrådet, som det kendes i EU, der har koordinerings- og beslutningsbeføjelser på vegne af de respektive regeringer baseret på et fælles traktatgrundlag.

Men det bør fortsat forankres demokratisk i de enkelte nordiske landes parlamenter – i hvert fald til en begyndelse. På sigt kan det overvejes at lave enten et nordisk parlament eller et endnu mere integreret samarbejde mellem de nationale parlamenter.

Traktatgrundlaget skal omfatte konkrete definerede fælles mål og visioner for den nordiske unions arbejde inden for Nordisk Råd, EU, NATO, Arktisk Råd, OSCE og i forlængelse heraf også i FN, OECD, WTO mv. Så alle nordiske lande sammen og hver for sig arbejder for de fælles mål og visioner. Det gælder især inden for traditionelt forsvar og sikkerhed, digitalt forsvar og sikkerhed, den nordiske velfærds- og demokratimodel og den nordiske natur-, klima- og miljømodel.

Forsvarsmæssigt betyder det langt større samarbejde og opbygning af et fælles territorialforsvar, øvelser og opbygning af fælles logistik og fælles indkøb. Sverige er det eneste land med en betyde-

lig forsvarsindustri, som den nordiske union skal udnytte til at udvikle fælles våbensystemer mv.

Men det betyder også, at for at sikre sammenholdet og de fælles interesser bør opbygningen af eksempelvis en fælles nordisk enhed til digitalt forsvar og sikkerhed ikke ligge i Sverige, men f.eks. i Finland.

De liberale frihedsværdier er under pres såvel internt i de enkelte lande som eksternt pres fra autokratier og diktaturer. Vigtigheden af et modspil hertil kan ikke overvurderes. Opbygningen af en fælles forsknings- og formidlingsenhed vedrørende den nordiske velfærds- og demokratimodel kan tilsvarende placeres i Norge.

Opbygningen af en nordisk natur-, klima- og miljømodel kan placeres i Danmark, der i forvejen huser EUs Miljøagentur, men skal nok placeres i et andet land, hvis Nordisk Råd, der vil være det naturlige udgangspunkt for en fællesnordisk administration, fortsat skal ligge i København.

Ud over de klare interesser for de nordiske lande selv skal en nordisk union også have en bevidst ambition om at bidrage betydeligt til den europæiske og globale udvikling inden for velfærd, demokrati og miljø.

Det er ikke forskellene, som skal holde de nordiske lande adskilt i internationale fora, det er de fælles værdier og kultur samt udenrigs- og sikkerhedspolitiske interesser, der skal holde os sammen.

Westphalen er forfatter og konsulent og indlægget bringes med tilladelse fra forfatteren og Politiken, hvor det i september 2022 blev bragt som kronik.

Foto: Silje Bergum Kinsten

I denne uge rækker vi ud til Nordatlanten - mod de værdier, vi kan identificere os med på tværs af grænser og hav.
Temaerne er de nordatlantiske relationer i fortid, nutid og fremtid samt ikke mindst færøsk, islandsk og grønlandsk kunst og kultur.

RUDE STRAND
HØJSKOLE
FOR SENIORER

NORDATLANTISKE STEMME

Ugekursus for seniorer

Rude Strand Højskole ligger smukt på stranden mellem Aarhus og Odder med udsigt til Helgenæs, Tunø og Samsø

Kursus i uge 47 • 6 dage • 20. - 25. november • pris kr. 5.050,-

Kursusledere: Eva Marie Bach og Aage Augustinus,
tidligere forstandere Rude Strand Højskole

HVER DAG ud over dagsprogrammerne:

Kl. 07.20 Mulighed for morgenmotion
Kl. 08.00 Morgenmadsbuffet
Kl. 09.00 Morgensamling
Kl. 12.00 Frokostbuffet
Kl. 15.00 Kaffe, te og kage
Kl. 18.00 To-retters aftensmad

MANDAG DEN 20. NOVEMBER

Kl. 13-14 Ankomst og indkvartering
Kl. 14.45 Introduktion til kurset v/ Aage Augustinus
Kl. 16.00 Indledende foredrag
Kl. 19.30 Sangaften med nordatlantisk udblik v/ Aage Augustinus

TIRSDAG DEN 21. NOVEMBER

Kl. 10.00 De islandske sagaer v/ Kim Lembek, cand.mag., oversætter
Verdenslitteratur og oversættelse - oprindelse og efterliv.
Kl. 14.00 Fællessang fra Højskolesangbogen v/ Hanne Odgaard
Kl. 15.30 Moderne islandsk litteratur og lidt om kunst
v/ Torben Rasmussen, cand.phil. litteratur. Fra Halldór Laxness til Jón
Kalman Stefánson, Kristín Marja Baldursdóttir og Auður Ava Ólafsdóttir.
Kl. 19.30 Film »Om mænd og heste« (Island)

ONSDAG DEN 22. NOVEMBER

Kl. 10.00 Klimaændringer i Arktis v/ Uwe Lindholdt, lektor emeritus, biolog
Kl. 15.30 Islandsk billedkunst v/ Else Ploug Isaksen, billedkunstner
Islandsk kunsthistorie fra 1900 til nutidig vild og eksperimenterende kunst.
Kl. 19.30 Hvordan er fremtiden for det folkelige nordiske samarbejde.
v/ Christian Lagoni, generalsekretær, Foreningen NORDEN Danmark

TORSdag DEN 23. NOVEMBER

Kl. 10.00 Færøernes historie i ord og billeder v/ Aage Augustinus
Fortælling og billeder om Færøerne fra første bosætning i vikingetiden til i dag.
Kl. 14.00 Fællessang fra Højskolesangbogen v/ Hanne Odgaard
Kl. 15.30 Den færøske tv-krimiserie »Trom« om Hannis Martinsson
v/ Jógvan Isaksen, forfatter, mag.art. i nordisk litteratur.
Jógvan Isaksen fortæller både om sine kriminalromaner og tv-serien.
Kl. 19.30 Litterær salon v/ Eva Marie Bach og Aage Augustinus

FREDAG DEN 24. NOVEMBER

Kl. 10.00 Grønlandsk kultur i mødet med Danmark
v/ Tanja Nielsen, direktør for Det Grønlandske Hus i Aarhus
Kl. 14.00 Grønlands rolle i en global verden v/ Aaja Chemnitz
Kl. 17.30 Et glas hvidvin i dagligstuen
Kl. 18.00 Afslutningsmiddag og festsaften

LØRDAG DEN 25. NOVEMBER

Kl. 09.00 Kort morgensamling - herefter afrejse
(Kurset er arrangeret i samarbejde med Foreningen Norden)